Stiftsbladet

Folkekirken | Roskilde Stift | nr. 3 juni 2019 | 70. årgang

TEMA

KIRKEN & KLIMAET

Er Grøn Kirke vigtigt fokus for folkekirken?

Jesper Theilgaard om klimakampen

Årets vindere af Palladiusprisen

Provsternes tip til ferielæsning

Grøn Kirke

af Peter Fischer-Møller, biskop

Det har været et fantastisk påskevejr i år. Sol fra en skyfri himmel med blomstrende frugttræer, fuglesang og en køkkenhave, der er ved at blive tilsået. Men ind i påskeglæden sneg der sig en slange. For var det ikke lige sommerligt nok? Var det ikke lidt underligt, at den første bøg i år sprang ud allerede i slutningen af marts? Og så blev det pludselig meget tørt – i radioen advarer de mod naturbrande! Og det oven på en marts måned, der var den vådeste i årtier og en rekordvarm vinter næsten uden sne.

Biskop Peter Fischer-Møller afbrød den 15. marts et møde med provsterne for at tale ved skoleelevernes klimademonstration på Stændertorvet. Foto: Rasmus Birkerod

Det kan være tilfældige variationer i vejret. Men sandsynligvis er det tegn på menneskegenererede klimaforandringer. Og hvor fører de os og den kommende generation og livet på kloden hen?

Den unge svenske skolepige Greta Thunberg begyndte for 9 måneder siden en fredags-skole-strejke, som nu har udviklet sig til en global bevægelse. "Jeg vil ikke have jeres håb. Jeg vil have jer til at gå i panik. Jeg vil have jer til at opføre jer, som om jeres hus var ved at brænde ned!" sagde hun til en forsamling af politikere og andre voksne forleden.

Og der er god grund til at lytte til Greta Thunberg og den solide videnskabelige evidens, hun henviser til. Jeg hørte selv her i sommer den kloge og vidende Katherine Richardson udlægge den seneste IPCC-rapport. Her konstaterede hun, at de nyeste målinger af temperaturen i de dybere vandmasser i oceanerne ser ud til at gøre Paris-målsætningen om at begrænse den globale temperaturstigning til 1,5 grad (i forhold til det førindustrielle niveau) for urealistisk. Katherine Richardson frygter, at vi er på vej mod de 2 grader, hvilket igen bringer os tættere på de selvforstærkende effekter: sommerafsmeltningen af havisen på Nordpolen med reduktion af varmerefleksionen fra de hvide isflader til følge og særligt optøningen af tundraerne i de subarktiske områder i Sibirien og Canada og den dermed følgende frigivelse af meget store mængder metan. Hvis det for alvor tager fart, vil vi mennesker med stor sandsynlighed miste muligheden for at øve indflydelse på udviklingen af den globale opvarmning. Gennemsnitstemperaturstigningen kan så i løbet af hundrede år nå op på 4 grader, hvilket igen vil medføre havstigninger i størrelsesordenen 6-8 meter. Hvis man ser på et Danmarkskort efter 8 meters havstigning, er det rigtig svært at se, at det er Danmark!

Jeg skrev til mine gode bispekolleger, at det måske var på tide, at vi sammen gjorde en indsats. Og jeg tillod mig at gøre opmærksom på, at jeg personligt sådan set ikke behøvede være så bekymret, for Roskilde Domkirke ligger 37 meter over havet. Men de fleste af landets domkirker er placeret mellem 1 og 5 meter over havets overflade, og hvis disse kolleger nærer et ønske om at deres tipoldebørn skal kunne besøge deres domkirker uden brug af snorkel og svømmefødder, så er det måske nu, der skal handles – med eller uden panik!

Og så er klimaforandringerne kun et element af det kompleks af forandringer, klodens 7 milliarder mennesker – og først og fremmest vi velhavende forbrugere i den vestlige verden – er ved at rulle ud over denne fantastiske grønne og blå planet. Plasticforureningen af verdenshavene er et andet, og det ufatteligt store antal arter, der er i færd med at uddø, er endnu en af de dystre udfordringer, vi står overfor.

Har alt det her så noget med kirke og kristendom at gøre? Og hvad har vi at bidrage med? De spørgsmål har jeg været optaget af, siden jeg som ung teologistuderende læste Ole Jensens bog "I vækstens vold", og det arbejder man med i arbejdsgruppen "Grøn Kirke" under Danske Kirkers Råd.

Om dette og meget mere handler dette nummer af Roskilde Stiftsblad.

God læselyst!

STIFTSBLADET, JUNI 2019

Udgiver:
Roskilde Stift
Palæet, Stændertorvet 3A,
4000 Roskilde.
Tlf. 4638 1920
www.roskildestift.dk.

Følg Roskilde Stift på Facebook:
www.facebook.com/roskildestift

Ansvarshavende redaktør:
Otto Lundgaard
tlf. 4033 2127
e-mail: nol@km.dk

Roskilde Stifts
kommunikationsmedarbejder:
Rasmus Birkerod
tlf. 3027 2319
e-mail: rabi@km.dk

Fotos:
Christina Molbech,
Rasmus Birkerod og
Otto Lundgaard

Forsidebillede:
Elsebeth Kruse Andersen.
Billedet er taget den 8. oktober i Lutheråret, hvor Hjembæk-Svinninge pastorat havde besøg af nogle musikere fra "Lejerne", som spillede middelaldermusik, mens konfirmander og menighed tog ud for at plante to æbletræer i byen.

Korrektur: Lisbeth Grønberg og
Peter Nielsen.

Layout: Itkin grafisk/itkin.dk

Tryk: KLS PurePrint A/S
Papir: Pureprint Uncoated

Oplag: 2.700.

Næste nummer af Stiftsbladet
udkommer august 2019
Tema: Dannelse i kirkeligt regi

Deadline for indlæg: 30. juni

NYT FRA STIFTSADMINISTRATIONEN OG KOMMUNIKATIONSAFDELINGEN

Nyt fra stiftsadministrationen 4
Nyt fra web 5

TEMA

Hvad var mit wakeupcall i forhold til klima- og biodiversitetskrisen? 6-7
Bangladesh tager kampen op mod klimaforandringerne 8-9
Theilgaard om klimakampen: Det er vigtigt, at kirken er med 10-11
"Jeg ved, at det bobler derude" 12-15
Er Grøn Kirke vigtigt fokus for folkekirken? 16-17
Hvordan kan man leve med håb i en håbløs situation? 18-19
I sommernattens korte svale 20-21
Voxpops 22

INSPIRATIONSBOXEN

Provsternes sommerrefleksioner 23-29
"Der er jo ikke mere noget gadekær!" 30-31
Konfirmandtræf 32-33
Inspiration til kirkebio 34

STIFTSDAGEN

Palladiusprisen 35
Billedreportage fra stiftsdagen 36-39
Stiftskursus ..... bagside

CERTIFIED cradle to cradle SILVER
PurePrint® by KLS
Produceret 100 % bionedbrydeligt af KLS PurePrint A/S

NYT FRA STIFTSADMINISTRATIONEN

Arbejder på at forbedre lønsystemet

Stifternes løncenter for menighedsråd (SLM) arbejder fortsat hårdt på, at lønsystemet skal fungere mere hensigtsmæssigt i forhold til menighedsrådene.

Vedrørende gravermedhjælpere og HK-ansatte blev der den 29. april ændret på den måde, der indberettes på, så skærmbilledet og brugervenligheden er blevet bedre og mere forståelig. Desuden har flere lønadministratorer sikkert allerede bemærket, at mange oprettelser af medarbejdere nu går direkte igennem lønsystemet, uden at SLM skal kvittere for godkendelsen. Dermed er det nu også muligt at danne en fremtidig lønseddel umiddelbart efter oprettelsen. Det betyder, at lønadministratoren nu har bedre mulighed for at tjekke sine indberetninger.

Ny kirkegårds-konsulent

Karin N. Corfitzen er ny kirkegårdskonsulent i Roskilde Stift. Hun afløste den 1. april Charlotte Skibsted. Karin N. Corfitzens fagområde som kirkegårdskonsulent indbefatter for eksempel sager vedr. anlæggelse, udvidelse, indretning og nedlæggelse af kirkegårde samt opførelse af bygninger på kirkegårde. Kirkegårdskonsulenten kan også rådgive menighedsrådene i spørgsmål om tilgængelighed, arbejdsmiljø, driftsstyring og udviklings- og bevaringsplanlægning.

Nu kun én bygnings-konsulent i stiftet

Der er nu kun én bygningskonsulent i Roskilde Stift mod tidligere to. Den 1. april fik arkitekt **Michael Madsen** fra Nykøbing Sjælland ansvaret for opgaven som bygningskonsulent for hele stiftet. Michael Madsens fagområde som bygningskonsulent er sager vedrørende for eksempel tjenesteboliger, sager om ombygning og nedrivning af bygninger eller opførelse af nye bygninger. Bygningskonsulenterne afgiver desuden erklæringer i sager, der kræver de kirkelige myndigheders godkendelse, og yder sagkyndig rådgivning og vejledning inden for sit fagområde.

NYT FRA WEB

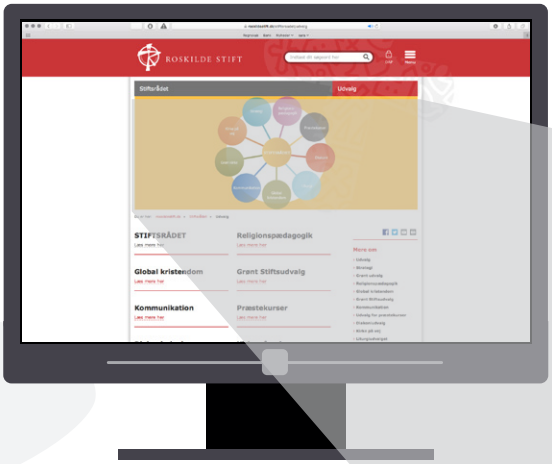

Nyt indgangsvindue til stiftsrådet og udvalgene

Forsiden på roskildestift.dk fik den 15. april et nyt indgangsvindue. Hensigten er grafisk og visuelt at tydeliggøre den måde, som stiftsrådet og udvalgene arbejder på: nemlig, at stiftsrådet arbejder gennem udvalgene.

Klikker man på vinduet, bliver man vist videre ind til stiftsrådet og de ni udvalg, hvor man for eksempel kan læse dagsordener, referater, se medlemsoversigt, kommissorium etc. De enkelte undersider vil der fortsat blive arbejdet med i 2019.

Få nyhedsbrev hver måned

TILMELD DIG HER!

God start på nyhedsbrev

Kirkefolket i Roskilde Stift har taget godt imod nyhedsbrevet, der så dagens lys den 1. marts. Over 1.000 har indtil videre valgt at abonnere på nyhedsbrevet, der udkommer én gang om måneden. Nyhedsbrevet fungerer som et koncentrat af de væsentligste nyheder, der er blevet bragt på roskildestift.dk i månedens løb. Desuden indeholder brevet en "månedshilsen" fra biskop Peter Fischer-Møller, der sætter nogle ord på den måned, der er gået – og den, der skal komme.

Du kan tilmelde dig nyhedsbrevet via linket nederst på vores hjemmeside, roskildestift.dk.

Hvad var mit wakeupcall i forhold til klima- og biodiversitetskrisen?

Fra baggrundsrumsteren til erkendelse

Tekst: Ulla Pierri Enevoldsen, studenterpræst på RUC og Absalon
Foto: Otto Lundgaard

Jeg har længe vidst det. Jeg har vidst det abstrakt. Jeg havde ikke sat mig ind i detaljerne, det har jeg stadig ikke. Jeg orker ikke, men nu 'ved' jeg det. Jeg er klar over alvoren, jeg kan mærke det, se det, høre det, sanse det: Der er færre fugle, færre insekter. Vi hører om Golfstrømmen, der efter årtusinders nøjagtig forudsigelighed begynder at ændre retning, med konsekvenser for fugletræk, isafsmeltning og ørkentilstande. Is, der forsvinder, hvor den ellers har ligget uberørt i årtusinder, permafrost, der tør, oldtidens bakterier vågner, isbjørne sulter og bliver så magre, at ribben og skind mødes, de er blevet hule inden i.

Vi hører om dyr, der udryddes i tusindvis, de kommer aldrig tilbage, men tilhører fortiden, historien, ligesom mammutterne. Dyr fabrikeres på samlebånd som tal, hjerter, der slog pakket i plastic, udstilles i køledisken. Regnskove fældes, natur blive til monokultur: det mest triste for ånd, hjerte og øje: ensartethed, så langt øjet rækker, en ørken for blikket. "Sjælens store ensomhed opstår, når alle dyr er døde", som jeg læste engang som ung i en bog om Amerikas oprindelige befolkning.

Fredag den 15. marts gik skoleelever landet over i klimastrejke. Her er vi samlet på Køge Torv, hvor Grundlovens giver, Frederik VII ser til fra sin sokkel, at demonstrations- og ytringsfriheden blev taget i anvendelse efter formålet.

Transformationen er foruroligende, uhyggelig: "Der er et hul i bunden af vores civilisation, og det suger os ned. Det er som hullet i bunden af badekarret; vi kredser over det i disse år, det går hurtigere og hurtigere, og der er ingen vej udenom; vi skal suges ned gennem det sorte ormehul og spyttes ud i en verden, som ingen kender [1]" sagde Theis Ørntoft dystopisk i et avisinterview forleden.

Urovækkende tørke

Mit alvorlige wakeupcall kom i foråret og sommeren 2018. Foråret begyndte tidligt, foråret blev til sommer og sommeren, den blev ved og ved og lignede Sahara, søerne fordampede halve og hele meter, græsplæner og marker blev brune, oppefra, fra satellit-linsen var landskaberne fremmede: det eviggrønne var tørt-brunt, den gamle geografis farver var udtørrede, afblegede.

Netop denne sommer 2018 var jeg i Portugal, Lissabon, da de varslede hedebølge med op til 45 – 48 graders varme. Nætterne var søvnløst uroligt-svedende. Når vi gik ud, skyndte vi os fra skygge til skygge, fandt ly på kolde, mørke museer.

Luften udenfor var som en føntørrer. Vi hørte samtidig om skovbrande i USA, ildstorme, der fejede og jog gennem byer og rev mennesker og dyr bort fra planeten, i mange tilfælde inden de kunne nå at flygte.
Jeg lagde videoer af langvarig regn på facebook og havde det kørende som savnet og velsignet baggrundslyd, mens jeg skrev på de tekster, der skulle skrives.

Apokalypsen

I gamle dage, for cirka 2000 år siden skrev man apokalyptiske undergangsskrifter, fordi man mente jorden ville gå under. Et af de skrifter fandt også vej ind i Bibelen, da den blev samlet til en bog, Johannes' åbenbaring. Når jeg kigger i det gamle skrift, bliver jeg overrasket over, at forfatterens forestillinger om undergangen ikke er så langt fra krisens faktiske forløb. Skriftet er fiktiv litteratur og forestillinger fra en uoplyst tid.

Også i dag skriver man dystopiske romaner om forestillede fremtidsscenarier. Filminstruktøren Ingmar Bergman skabte en film inspireret af Johannes' Åbenbaring, som han kaldte "Det syvende Segl", om middelaldermenneskets undergangsangst. Hvad med os? Nogle gange må man spørge sig selv: hvem siger, at vi uden videre lever i en moderne, oplyst tidsalder nu? Det har man vel altid ment, til alle tider, at man var blevet klogere. Ser det sådan ud, når man ser på verdens ledere og krisens manifestationer? Næ, det gør det ikke. Slet ikke.

I det gamle apokalyptiske skrift kan man læse: "Og den første engel blæste i sin basun; da kom der hagl og ild blandet med blod, og det blev kastet på jorden; og en tredjedel af jorden brændte op, og en tredjedel af træerne brændte op, og alt grønt græs brændte op" (Johannes' åbenbaring 8,6-7). Og den tredje engel blæste i sin basun; da faldt der fra himlen en stor stjerne, brændende som en fakkel, og den faldt på en tredjedel af floderne og på kildevældene. Og stjernens navn er malurt, og mange af menneskene døde af vandet, fordi det var blevet bittert". (Johannes' åbenbaring 8, 11-12).

Og sidste eksempel: "Og den femte engel blæste i sin basun; da så jeg en stjerne, som fra Himlen var faldet ned på jorden, og nøglen til afgrundens brønd blev givet den. Og den åbnede afgrundens brønd og en røg steg op af brønden ligesom røgen af en stor ovn, og solen og luften blev formørket af røgen fra brønden" (Johannes' åbenbaring 9,1-2).

> *- pludselig gik klima- og biodiversitetskrisen uigenkaldeligt op for mange af os, den udspandt sig for vores øjne. Nogle gange sker forandringer fra dag til dag, ja på et øjeblik. Vi tror det tager et halvt århundrede, umærkeligt, men fra det ene sekund til det det næste kom det rullende.*

Det er ret vildt, men selvfølgelig ikke vildere end så mange Hollywood-katastrofe-film – eller Lars von Triers eksistentielle gyser "Melancholia".

Associationer: Flere storbyer har næsten intet dagslys, fordi de er overdækket af og indhyllet i forurenet røg, stjernerne er noget, vi kan se, hvis vi er heldige, en lille håndfuld på 10 – 20 stykker ud af de milliarder, der overalt omkring jordkloden lyser som skjulte ædelstene i alle regnbuens farver. Fisk gylper og dør, fyldt med plastic, hormoner og penicillinrester, i årtusinder har de svømmet i dybet under os, i deres egen hemmelige, magiske, uberørte underverden.

Pludseligheden

2018 blev et skelsættende år for mange af os, pludselig gik klima- og biodiversitetskrisen uigenkaldeligt op for mange af os, den udspandt sig for vores øjne. Nogle gange sker forandringer fra dag til dag, ja på et øjeblik. Vi tror, det tager et halvt århundrede, umærkeligt, men fra det ene sekund til det det næste kom det rullende.

Forfatteren Joan Didion skriver i sin bog: "The Year of Magical Thinking": "Life changes fast, life changes in the instant. You sit down to dinner and life as you know it ends". Vi forestiller os, at alt foregår gradvist, men nogle gange skyller laviner henover os, også i vores anskuelser, ja et nyt paradigme er over os, ville jeg gerne skrive, hvis ikke udtrykket var blevet inddraget af new-speak strategerne til et andet mindre ædelt formål.

Plant træer og håb

Hvad skal vi gøre – hvad skal vi tænke, tro og håbe? Vi må – mod alle odds? - plante træer, i hjertet såvel som i jorden, plant håb og frø og tusinder af små haver omkring os, gør det grønt, elsk det frem, millimeter for millimeter. Der skal ikke kun en politisk, økonomisk forandring til, men en planetarisk følsomhed, en guddommelig tiltro og tillid. Grådighed, magt og penge HAR forblændet os og ført os derhen, hvor vi er. Er det ikke som om, vi hver dag står i ørkenen og fristes af selviskhed, kynisme og storhedsvanvid?

Det er naivt at tro, at vi kan stille noget op over for så ufattelige forandringer, vil man sige. Mon ikke vi må være godtroende som børnene, der ejer Guds rige?

Note 1:
10. marts Berlingske Tidende, sektionen Bøger, interview med forfatteren Theis Ørntoft

Bangladesh tager kampen op **mod klimaforandringerne**

Tekst og fotos: Rune Hansen

Forestil dig, at der boede 60 millioner mennesker i Danmark. Forestil dig, at et område på størrelse med hele Sjælland blev oversvømmet fra tid til anden, så danskerne måtte forlade deres hjem og søge op i træer eller op på et dige for at overleve. Forestil dig, at saltvand fra havene ødelægger markerne og gør det umuligt at dyrke korn på dem. Og forestil dig, at mennesker under disse ekstreme forhold alligevel viser vilje og evne til at tilpasse sig, finde nye løsninger, overleve. Så kan man forestille sig, hvordan livet er i klimaforandringernes forpost, Bangladesh.

Fremtiden er lige nu for Bangladesh, der har mærket klimaforandringernes konsekvenser før mange andre. Udledningen af drivhusgasser har betydet stigende temperaturer globalt, som igen har betydet, at snemasserne i Himalaya smelter, og vandet løber ned igennem Ganges- og Brahmaputra-floderne og oversvømmer Bangladesh, før det fortsætter ud i Den Bengalske Bugt.

Klimaforandringerne betyder også, at vejret er blevet helt uforudsigeligt, monsunen kan udeblive i måneder for pludselig at lade regnen vælte ud over landet. De frygtede cykloner, som før kom ca. hvert tiende år, hærger nu langt oftere og voldsommere og trækker store mængder saltvand ind fra havet, som ødelægger landbrugsjorden og dermed livsgrundlaget.

Hvad gør man så?

Millioner af mennesker søger mod hovedstaden Dhaka, der med snart 20 millioner indbyggere er en af verdens hurtigst voksende og tættest befolkede byer. De, der bliver tilbage, må klare sig med de muligheder, der er, og det har sat en imponerende udvikling i gang. I områder med saltvand skyder for eksempel det ene dambrug op efter det andet, og en stor produktion af rejer og krabber til både hjemmemarkedet og eksport finder sted. Særlige rissorter, der kan tåle salt, er blevet udviklet af lokale forskere, og det har medført en stor stigning i risproduktionen. Oversvømmede skoler erstattes af skoler bygget på stylter, der samtidig fungerer som redningsstationer, når vandstanden stiger, eller skolebåde, der lægger til og underviser børnene. Det har vist sig at være en gevinst for særligt pigerne, der traditionelt skal

Da cyklonen Aila ramte det sydlige Bangladesh mistede Santosh Kumar Sana både sit hus og sin levevej. Huset kunne hurtigt genopbygges, men markerne var blevet lagt øde af saltvand, som cyklonen havde trukket ind fra Den Bengalske Bugt. Han kan ikke forstå, at vandstanden i floden stiger og stiger, og stormene bliver hyppigere og voldsommere, men siger med overbevisning i stemmen, at det er Guds vilje. Jeg tav og spurgte mig selv, om ikke Kumar og hans familie betaler prisen for min livsstil…

Rifat har styr på sin fars "kheya nouka", en slags taxibåd, der sejler rundt mellem øerne i Sundarbans området syd for Khulna. Her lever hundredtusindvis af "char" beboere på små øer, der opstår og forsvinder med sæsonen, tidevandet, månens stilling eller vandstanden i floden. Det sker, at Rifat skal sejle ud til en ø for blot at opdage, at øen er forsvundet, og beboerne er flyttet ud på en anden ø, der er opstået i mellemtiden. På en dag kan huset pakkes ned, flyttes over på en anden ø, pakkes ud igen og nye marker beplantes. Denne tilstand af evig uforudsigelighed og omskiftelighed er normen for millioner af mennesker i Bangladesh.

opholde sig i nærheden af hjemmene. Et stort antal små hospitalsskibe sejler rundt i floderne og lægger til ved selv fjerne landsbyer.

Selv om det er lykkedes at reducere fertilitetsraten dramatisk, fra 6,6 til 2,4, forventes det, at befolkningstallet i landet, der er tre gange så stort som Danmark, vil stige til 220 millioner før 2050. Samtidig vil mængden af landbrugsjord svinde ind, og det vil uundgåeligt sætte gang i klimamigration af hidtil uset omfang.

Men som Zakir Kibria, forsker i miljøret siger om bangladeshier: "Vi er måske fattige og kan virke uorganiserede, men vi er ikke ofre. Og når det for alvor brænder på, gør mennesker her, hvad de altid har gjort - de finder en måde at tilpasse sig på og overleve. Vi er mestre i "klima-modstandskraft!" *

FAKTABOKS

Rune Hansen er fotograf og arbejder primært for kirkelige og humanitære organisationer. På rejser for Folkekirkens Nødhjælp har han besøgt lande i verden, der er særligt udsatte for klimaforandringer, deriblandt Bangladesh, Zambia og Uganda.

*Citat: Nat Geo Bangladesh

Theilgaard om klimakampen:

Det er vigtigt, at kirken er med

Der er sket meget på klimafronten, siden Jesper Theilgaard holdt tale i Roskilde Domkirke under skabelsesgudstjenesten i september. Her sætter han nogle overskrifter på, hvordan klimaudviklingen er gået siden hans besøg for otte måneder siden.

Tekst og fotos: Rasmus Birkerod

Den kamp, vi står overfor omkring klimaforandringerne, er vi nødt til at være mange om. Derfor er det vigtigt, at kirken er med.

Sådan lød det fra meteorolog Jesper Theilgaard i sin tale i Roskilde Domkirke den 23. september under skabelsesgudstjenesten.

Han har ikke siden holdt tale i et kirkerum. Men det gav mening, siger han. For kirken har en særlig vigtig stemme i klimakampen.

- Ja. Uanset hvad man mener om religioner og trosretninger, så er det ens for os alle, at vi skal tage vare på den natur, der er os givet. Her mener jeg, at kirken kan have en positiv rolle, når det kommer til vejledninger, opfordringer og italesættelser. Kirken skal være med til at tage vare på de livsvilkår, som mennesker nu engang har på kloden.

Siden sidst

Her ved begyndelsen af sommeren har Stiftsbladet bedt Theilgaard om at skitsere, hvordan klimasituationen har udviklet sig på de otte måneder, der er gået, siden han stod i domkirken.

"Kirken skal være med til at tage vare på de livsvilkår, som mennesker nu engang har på kloden," mener meteorolog Jesper Theilgaard.

Problemerne er ikke blevet mindre, mener han, og peger først og fremmest på tre forhold.

1. International uenighed: Før COP24-mødet i Katowice i Polen i december offentliggjorde FN's klimapanel en rapport, der fastslog, at der vil være klare fordele ved at begrænse den globale opvarmning til 1,5 grader i forhold til før industrialiseringen. Her opstod der uenighed. USA, Rusland, Saudi-Arabien og Kuwait ønskede ikke at efterkomme rapportens an-

befalinger. Dermed blev der slået en sprække i den enighed i klimakampen, der ellers var efter Paris-aftalen.

2. 50% på 10 år. En rapport har vist, at hvis vi skal leve op til FN's klimamål om, at temperaturen kun må stige 1,5 grader, så skal vi reducere CO2 med 50% på 10 år.
3. De synlige hændelser. Mozambique har nu været ramt to gange af cykloner. Der har også været cykloner før, vi talte om klimaforandringer. Alligevel minder cyklonerne os om, at de højere temperaturer i havvandet og luften gør, at der kommer endnu mere energi i vejrsystemerne. Højere temperaturer giver større fordampning af vand, og det er ekstra brændstof til de her kraftige storme.

Alt i alt er Jesper Theilgaard klar i mælet. - Vi må se i øjnene, at vi er nødt til at ændre vores levevis og forbrugsadfærd, siger han.

- Ressourceforbruget er en møllesten om vores hals. Jo hurtigere vi forbruger naturens ressourcer, jo vanskeligere bliver det at genskabe dem. Så hver enkelt af os bør kigge ind i sig selv og spørge, om vores forbrug er bæredygtigt? For 99% af os vil svaret være nej. Kig bare i klædeskabet. Har vi brug for det hele?

Sprække af lys?

Der er ingen tvivl om, at Jesper Theilgaard ser masser af klimaproblemer for sig. Stiftsbladet beder ham for en stund tage de optimistiske briller på. Hvor ser han det mest lovende håb lige nu i forhold til, at vi kan løse udfordringerne. Theilgaard svarer hurtigt.

- Vedvarende energi er blevet billigere. Nu laver man jo vindmølleparker uden statstilskud. Det er en vigtig milepæl. Det er det, der skal til, for at få den omstilling til at skifte tempo, siger han.

Samtidig er vi i en situation, hvor politikerne stadigvæk har nogle værktøjer at gribe til, fastslår han.

- Politikerne kunne godt gøre noget, hvis de ville. De kunne sørge for, at det var mere attraktivt at spare på energien, gøre det billigere at køre i elbiler, lægge afgifter på fly, sørge for at skibe sejler på noget, der er mindre forurenende, afsætte flere penge til forskning osv.

Jesper Theilgaard fortæller, at han ofte får spørgsmålet, om befolkningstilvæksten på kloden ikke i sig selv er et klimaproblem. Det får klimaformidleren til endnu engang at krydse til kristne spor fra talen under skabelsesgudstjenesten i september. For nok fandt Jesper Theilgaard det meningsfuldt at tale i Roskilde Domkirke, men han kunne også godt se en mening i at tale med paven.

- Jeg ved godt, at det er kontroversielt. Men paven har en stor indflydelse på verdens kristne. Han kunne faktisk gå ud og sige: Hør nu, kære venner. Jorden kan ikke holde til, at I får så mange børn. Prøv nu at begrænse jer lidt.

FAKTABOKS

Jesper Theilgaard holdt tale i Roskilde Domkirke under skabelsesgudstjenesten den 23. september. Kirkens rum er heller ikke fremmed for ham. Til daglig synger han nemlig i Rudersdal Koret, hvor han er andenbas.

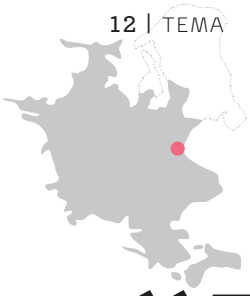

"Jeg ved, at det bobler derude."

Den 1. januar 2018 blev projektet "Grønne kirkegårde og kirkejorder i Roskilde Stift" iværksat. Projektet, som er støttet af Stiftsrådet, køres i samarbejde med det grønne stiftsudvalg og Grøn Kirke og har fokus på bæredygtighed. Blandt medlemmerne i det grønne stiftsudvalg er Henrik Lerdorf, grøn konsulent og tidligere formand for Boholte menighedsråd. Stiftsbladet har mødt ham til en orientering om projektet.

Tekst og fotos: Otto Lundgaard

Uberørt af byens travlhed. Denne salmepoetiske beskrivelse er egentlig møntet på kirken, men passer også på kirkegården, som denne mandag eftermiddag ligger stille hen som en oase under den blå og skyfri aprilhimmel. En oase, der ikke alene er smuk at betragte, men livgivende i sig selv.

Det er egentlig interessant, at selvom vi er tæt på **Køge** bymidte, og at denne del af **Ny Sct. Nicolai kirkegård** ikke er omgivet af mandshøje, kalkede mure, så hersker der alligevel en vis stilhed. En stilhed, der gør, at man mærker naturen her på stedet; således tjener trafikken på Nørre Boulevard som summende baggrund for ringduernes kurren, solsortens kalden og sangen fra gransangeren og gærdesangeren, der begge er nylig ankommet fra deres afrikanske vinterophold.

Også Henrik Lerdorf har tilbragt en del af sit liv i Afrika, oplyser han, da han efter at have sat cyklen tager plads på bænken til en samtale om grøn kirkegårdsdrift og bæredygtighed. Henrik er uddannet skovfoged og har landskabsforvaltning, naturforvaltning og drift af det grønne som sin baggrund. I dag arbejder han i sin fødeby Køge med den kommunale drift, udviklings-

Henrik Lerdorf er stiftets grønne konsulent og medlem af det grønne stiftsudvalg.

Den vilde natur - i skikkelse af en dagpåfugleøje-sommerfugl - på et leje af kirkegårdens perlesten.

projekter, miljø og bæredygtighed. På den anden side af de 37 timer virker han som konsulent i ovennævnte grønne projekt i stiftet. Og her er arbejdet kommet godt fra start:

- For halvandet år siden besluttede vi at lave et særligt projekt omkring grøn kirkegårdsdrift og alternativ brug af kirkens jorder. Det er et toårigt projekt, så vi er nu godt og vel halvvejs igennem det og skal her i 2019 til at samle op og afslutte og finde en vej til at arbejde videre.

- Det overordnede mål med projektet har været at udbrede kendskabet til, hvad man i forhold til det grønne kan gøre som graver eller som menighedsråd. Med hensyn til bæredygtighed har vi arbejdet en del år med vores bygninger, energiforbrug, isolering, vinduer, varmeanlæg osv. Vi er ikke sprunget over det grønne; det har bare ikke haft den samme opmærksomhed, påpeger Henrik.

Muligheder frem for problemer

Bæredygtigheden, som projektet har fokus på, retter sig ikke alene mod kirkegårdene, men også mod kirkens jorder. Det er et område, som nok ikke tager nær så meget tid på menighedsrådsmødet som kirkegårdsdriften. Et forhold, man dog er klar over i det grønne stiftsudvalg:

- Det er en ret stor og ret kompliceret sag at åbne op for de her forpagtninger, og de fleste menighedsråd står noget blanke i den sag, fortæller Henrik. - Det, vi i den forbindelse har gået ind og sagt, er: "Kom med jeres bortforpagtede jorder, så vælger vi nogle stykker ud og analyserer, hvilken lovgivning, hvilke regler, hvilke begrænsninger og hvilke muligheder er der på de her arealer". Så vi har lavet en kortlægning af udvalgte jorder i hele stiftet, og næsten alle provstier har været med i projektet. Det har mundet ud i et dokument, som nu er ude i alle provstierne og kan bringe os videre.

Jeg bemærkede, du sagde "muligheder". Mener du, at menighedsrådene mere bør se et potentiale i forvaltningen af kirkejorderne frem for at fokusere på problemerne?

- Ja, det mener jeg. Det har rigtig meget været min indgangsvinkel at få løsnet op for det her – og på en måde, så vi ikke er bange for at tage hul på det. Forpagtningerne af kirkens jorder udløber jævnligt, og det står *ikke* i loven, at de *skal* bortforpagtes igen. Men det kræver en hånd, en tryg hånd at holde fast i, til at sige: "Vær ikke bange, I kan trygt træde ud over den dørtærskel, og I kan altid komme tilbage igen, hvis det er".

- Men det er ret kompliceret, tilstår Henrik og giver nogle eksempler: - Hvornår er der landbrugspligt, hvornår

er der ikke landbrugspligt, må man plante og så bevare landbrugspligten, hvor meget må man plante for at bevare landbrugspligten, eller skal man ophæve landbrugspligten osv. Også for juristerne i Fødevareministeriet er det svært, fordi det er kirkens jord, det handler om. Men på den anden side så er der nogen, der prøver, og det vil vi også gerne samle op på og viderebringe de erfaringer, der bliver draget ude i de projekter, der er.

Gensidig inspiration

- Der er ikke nogen gravere, som ikke har hørt om, at der er en dagsorden, som hedder miljø og bæredygtighed. Og det er den gode nyhed, erklærer Henrik, da jeg spørger til udviklingen i arbejdet med grøn kirkegårdsdrift. - Jeg ved, at det bobler derude. De går alle sammen og pusler med nogle små projekter, som er interessante på den enkelte kirkegård, men som også kan være interessante for folkene på kirkegården i nabosognet.

Netop inspirationen henover sognegrænser, provstigrænser, - ja, endog stiftsgrænser og sund og bælt har været bærende for projektet i det første år, som bød på fire temadage her i stiftet og en studietur til det jyske. Det lykkedes at få samlet over 100 kirkegårdsansatte og menighedsrådsmedlemmer fra 55 af stiftets sogne, og temadagene var med til at sætte yderligere gang i en god udvikling.

- Vi sluttede temadagen af med et: "Nu er vi blevet inspireret, nu har vi været omkring og se på den lokale kirkegård, nu har I hørt det og det oplæg, nu skal I lave tre mål for jeres egen kirkegård", og så satte de sig sammen og lavede tre mål, mindst tre mål. De steder, jeg har været rundt og besøge, har jeg set plakaterne med deres tre mål hænge på opslagstavlen i spisestuen.

> *"Hvordan behandler vi vores træer? Får de lov til at dø, får de lov til at være et biodiversitetspunkt, og får de lov at blive liggende, hvis de vælter? Det kunne godt være på en kirkegård som her, at der var plads til, at et væltet træ kunne få lov at blive liggende.*

I var også en tur i Ribe?

- Det var prikken over i'et. Vi var en busfuld kirkegårdsansatte og menighedsrådsmedlemmer fra Roskilde Stift, som tog over og besøgte Ribe kirkegård. Det, der er særligt derovre, er at der er blevet lavet en plan, som tager udgangspunkt i bæredygtighed og nye funktioner og partnerskaber for kirkegården. Meget alternativt, og det kræver sin mand m/k at gennemføre det; men der har været grøde for det derovre, og det var vældig inspirerende.

Den naturnære planlægning

En bi summer et sted i den hørbare nærhed, da jeg spørger til, om et indtog af det grønne og naturlige på kirkegården vil få den til at skifte karakter fra det retlinede og sirlige til det mere vilde.

Henrik tænker lidt, inden han svarer: - Jeg tror mere, det skal opfattes som, at man bevidst vælger at invitere naturen ind. Kirkegården skal stadigvæk være et pænt og ordentligt sted med respekt for pladsens, stedets og havens funktion som et mindested. Det er virkelig vigtigt, og det kan jeg mærke på alle, der arbejder med dette her felt.

- Men hvorfor skal hele plænen være slået ned i 1,3 centimeters græshøjde? Hvad sker der, hvis vi slår græsset lidt sjældnere på nogle områder? Hvad sker der hvis vi laver det om til en blomstereng, og kunne der være et vandhul?

- Der var én, der sagde til mig: "Jeg bliver ikke beroliget af perlesten", smiler Henrik, - og det *er* også et meget godt udtryk; for hvad er det for belægninger, hvad er det for rum, og hvad er det for inventar, der *også* er befordrende for den ro og den mangfoldighed, der kan udfolde sig, og som stedet kræver? Hvad er det for en funktion, kirkegården skal have i fremtiden?

Et godt eksempel er belægningen på kirkegårdens gangareal: - Hvis det er en belægning, der kun kan vedligeholdes med gasbrænding, hvad er da miljøpåvirkningen af denne form for vedligeholdelse? Hvis vi skal køre op og ned med maskiner på en perlestensbelægning for at holde den revet og fri af ukrudt, hvad er miljøpåvirkningen af det? Det kan være godt nok, men så skal man vælge en maskine, der

er fri af fossile brændstoffer og i stedet kører på elektricitet.

- Hvordan behandler vi vores træer? Får de lov til at dø, får de lov til at være et biodiversitetspunkt, og får de lov at blive liggende, hvis de vælter? Det kunne godt være på en kirkegård som her, at der var plads til, at et væltet træ kunne få lov at blive liggende.

På Roskilde kirkegård står ved komponisten Weyses grav et udgået træ, som ikke blev fældet, men omskabt til en skulptur?

- Ja, netop. Traditionelt ville træet bare have været fjernet og stubben været fræset, sådan så man kom ned i græshøjde, så plæneklipperen kunne køre der.

Biodiversiteten (den biologiske mangfoldighed af vækster, insekter, fugle og dyr, red.) kan også fremmes ved indførelse af træer som eg frem for thuja samt beplantning af tomme gravsteder, forklarer Henrik: - Mange steder arbejder de med stauder, som dels forskønner kirkegården, giver nogle farver, men også er en ressource i kirken og kan levere udsmykning af kirkerummet ved kirkelige handlinger, så vi samtidig slipper for at flyve blomster ind fra Sydamerika og Afrika.

- Endelig er der også steder, hvor man har bistader, og bierne kan sagtens finde ud af at leve på en kirkegård, det er ikke farligt for bierne eller dem, der besøger kirkegården. Kirkegården er som regel ret varieret i forhold til planter og blomstring, og det kan bierne godt lide.

Fra bænken tager vi et view ud over kirkegården. Slotsgruset dækker pladsen foran det gamle kapel, og plænegræsset fylder godt mellem gravstederne.

- Denne kirkegård er på vej til at blive varieret, vurderer Henrik. - Jeg tænker, at den er på vej mod noget mere mangfoldigt, så jeg kan se, at ideerne er der. Grunden til, at det er vigtigt at snakke med kirkegårdsansatte om bæredygtige tiltag, er, at det skal være noget, der er muligt og praktisk, og som også giver mening arbejdsmæssigt i dagligdagen.

Til sidst: Hvordan vil du beskrive bæredygtighed?

Bæredygtighed er det, vi efterlader til vores børn og til vores børnebørn. At vi med åbne øjne kan sige, at det jeg gør i dag, det er jeg sikker på vil være et aktiv for de næste generationer.

"Hvad sker der, hvis vi slår græsset lidt sjældnere på nogle områder? Hvad sker der hvis vi laver det om til en blomstereng, og kunne der være et vandhul?" Som billederne viser, har man vist stillet sig netop disse spørgsmål på Køge kirkegård og handlet herefter.

FAKTABOKS

Henrik Lerdorf

E-mail: Klemmenstrupvej10@gmail.com
Mobil: 2879 2168

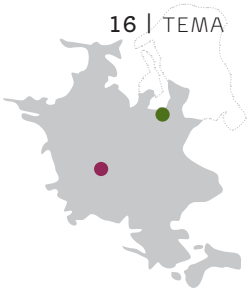

Er Grøn Kirke et vigtigt fokus for folkekirken?

Grøn Kirke har både sine tilhængere og skeptikere i folkekirken. Stiftsbladet bad en repræsentant for begge synspunkter om at sætte sig til tasterne og gøre sig klar til maildebat med Rasmus Birkerod som skriftlig ordstyrer.

NEJ

Rasmus H.C. Dreyer: Jorden er Guds skabning; det samme er vi. Men vores gudsbillede begynder og slutter ikke med skaberguden. Gud har givet sig til kende igennem sin søn, Jesus Kristus. Gud tager i Jesus del i skaberværket og vores menneskeliv – inkl. vores fald og fejltagelser. Jesu gerning er accept af, hvem vi er, og han gør op med de jødiske regler. Derfor skal vi ikke indføre nye moralske skillelinjer. Grøn Kirke opdeler i elitekristne og knap så dygtige kristne. Men Gud elsker vel også klimasyndere?

JA

Martin Ishøy: Selvfølgelig skal kirken gå forrest i kampen for den skabte, økologiske verden, som vi er en del af. Skabningen længes efter, at mennesker springer ud som Guds børn. Det siger både Grøn Kirke og Det Nye Testamente. Lykken afhænger af hele skabningens blomstring. I dag lever kirken i en verden, hvor evangeliet må svare på den grundlæggende klima- og miljøkrise. Kirken må ikke dementere sin grønne, livsbekræftende forkyndelse med sort praksis. Ordet blev kød i Kristus, og ordet kræver handling.

Martin Ishøy, er Grøn Kirke i færd med at indføre nye moralske skillelinjer, hvor der er elitekristne og knap så dygtige kristne?

Ishøy: At Grøn Kirke skulle indføre nye moralske skillelinjer er en virkelighedsfjern fordom. Hvis ikke kirken skulle tage de grønne etiske fordringer alvorligt, hvem skulle så? Gud elsker netop alle os syndere. Skulle vi så ikke elske Guds skaberværk i praksis? Grøn Kirke repræsenterer den kirkelige kamp for klima og miljø, som mange deler. Over for illusionen om teknologiske fix skal vi gøre etiske, åndelige, sproglige horisonter gældende. Vi skal ikke verdensfjernt ignorere skabningens ødelæggelse.

Rasmus Dreyer, er det ikke netop vigtigt for kirken at tage aktivt del i de udfordringer, vi som mennesker står overfor – så kirken undgår at være en verdensfjern institution?

Dreyer: Når kirken taler med på klimadagsordenen, gør vi en politisk sag religiøs. Derved er kirken med til at øge byrden af det åg, som klimaproblematikken har vist sig at være. Det overdrevne fokus på menneskers individuelle ansvar for at redde klimaet risikerer at gøre mennesker skamfulde og føle sig syndige. Men de fleste danskere lever ansvarsfuldt og ærligt – og i respekt for naturen og klimaet. Kirken risikerer for alvor at blive verdensfjern i forhold til menneskers almindelige liv, hvis vi tynger dem yderligere ned. Vi risikerer også at skræmme børn, hvis kirken tilslutter sig den svenske pige Greta Thunbergs budskab, klimastrejker osv., hvor meget har præg af moderne dommedagsforestillinger. Som kirke bør vi prædike et større og mere frisættende budskab. Kristus elsker mig, selvom jeg kører i en dieselbil. Kirken skal være et sted, hvor vi kan få lettet hjertet for vore sorger, også sorgen over vores utilstrækkelighed i forhold til at redde klimaet.

Ishøy: Grøn Kirke hverken politiserer eller "religiøsiserer". Verdens udfordringer er ofte både politiske, religiøse, sproglige, etiske, økonomiske m.m. Idet kristendommen åbner det religiøse perspektiv, lægger den ikke ekstra byrder på nogen, men åbner for styrken og befrielsen i Guds ord, som giver os alle tro, håb og kærlighed samt sprog og drømme til at kæmpe den omfattende kamp for den grønne omstilling. Det er det modsatte af den moraliserende individualisme, som er den eneste etik, liberalismens mainstream kan forestille sig.

Guds nåde er gratis, men virksom. Min modstander i dag, Rasmus Dreyer, gør den billig. Det er for nemt. Det er den måde som i årtier har tømt kirken for relevans og betydning for den store del af danskerne. At komme i kirken og få lettet sorgen over "dieselbilen", uden det ændrer ens forhold til "dieselbilen", er præcis den automatik, som Luther med flere protesterede voldsomt over.

Dreyer: Er Guds nåde bundet til, at vi går ud af kirken og gør grønne gerninger? Hvad så, når det ikke lykkes? Nej, Guds nåde er accepten af, hvem jeg er. Ved jeg, at jeg er god nok, vil jeg handle derefter. At være kristen er leve et ansvarsfuldt liv. Overforbrug er skidt, men familiens møjsommelige opsparing til en rejse, selvom den er med fly, kan også være et udtryk for kristne dyder som sparsommelighed og nøjsomhed.

FAKTABOKS

Rasmus H.C. Dreyer
Adjunkt i kristendom på UC Diakonissestiftelsen.
33 år.
Cand. theol. fra Københavns Universitet, 2010.
Ph.d. i kirkehistorie i 2017.
Musiksproglig student, Frederiksborg Gymnasium.

Bor i Sorø og tidligere præst i Roskilde Domkirke.

FAKTABOKS

Martin Ishøy
Sognepræst, Skt. Jørgensbjerg Kirke, Roskilde.
56 år.
Cand. theol. fra Aarhus Universitet, 1992.
Ph.d. i teologisk miljøetik i 1997.
Klassisksproglig student fra Odense Katedralskole.

Fem skarpe
Hvordan kan man leve med håb i en håbløs situation?

Mickey Gjerris **arbejder som lektor i bioetik ved Det Naturvidenskabelige Fakultet på Københavns Universitet. I sin fritid holder han foredrag og skriver bøger, der får læserne til at tænke - men forhåbentlig også handle. Henover sommeren vil han være aktuel med en ny bog, "Upraktisk håndbog i lysegrønt håb", hvori han med baggrund i forandringerne af klimaet og naturen gør sig etiske overvejelser vedr. fremtiden. Stiftsbladet har smuglæst i manuskriptet og stiller i den anledning forfatteren fem skarpe.**

FAKTABOKS

Mickey Gjerris (1969) er uddannet teolog (ph.d.). Han har de sidste 20 år forsket i etiske spørgsmål vedrørende natur, etik, teknologi og mennesker og udgivet en lang række artikler og bøger om disse emner - senest bøgerne "Jagt – Natur, mennesker, dyr og drab" i 2016, "Skildpaddetanker" i 2017 og "Naturens Sprog" i 2018. Fra 2011 – 2016 var han medlem af Det Etiske Råd.

Mickey er en flittigt anvendt foredragsholder og optræder ofte som ekspert i medierne. Privat er han gift, skilt og gift igen, far til 5 børn i alderen 16-24, holder af at kramme træer og se på skyer – og NFL.

En

Hvad fik dig til at skrive bogen?
Jeg har forsket i de etiske aspekter af forholdet mellem menneske og natur i snart 20 år. Skrevet en række forskningsartikler om det og forsøgt at formidle min viden gennem kronikker, blogindlæg, foredrag m.m. ved siden af. Samtidig er jeg selv personligt blevet mere og mere bekymret over situationen: Klimaforandringer, tab af biodiversitet, naturødelæggelse m.m. En bekymring, der hurtigt kan blive modløshed.

Jeg satte derfor mig selv den opgave at skrive en bog, som jeg selv ville kunne få glæde af, når følelsen af håbløshed melder sig. En bog, der sætter en etisk ramme for diskussionen om, hvordan vi skal leve med, af og i naturen, en bog, der ser situationen i øjnene, men stadig kan inspirere til at bidrage til at vende udviklingen. En bog, der peger på, at der er et håb. At selvom situationen er dybt alvorlig, så kan vi stadig leve gode og meningsfulde liv – om end måske ikke helt den slags liv, som vi troede.

To

Ser du en sammenhæng mellem den måde, hvorpå vi handler etisk mod hinanden og mod naturen?
Etik handler for mig at se først og fremmest om ansvar. Som den danske teolog K.E. Løgstrup skrev, så holder vi altid noget af den andens liv i vores hånd. Vi har magt over hinanden og er med til at bestemme, hvordan de andres liv bliver. Etisk set bliver to væsentlige spørgsmål derfor: Hvem har jeg ansvar for, og hvordan løfter jeg det?

I begyndelsen af Løgstrups forfatterskab handler hans etik kun om forholdet mellem mennesker, men senere inddrager han mere og mere naturen i sin tænkning. Man kan sige, at han får blik for, at naturen ikke kun er en ressource, men også

noget, som vi har et ansvar for. Det er en tankegang, der inden for naturfilosofien og teologien ofte kaldes økocentrisme. Med udgangspunkt i den bliver opgaven så at finde ud af, hvordan vi løfter ansvaret for naturen. Så jeg ser en klar sammenhæng mellem vores etiske ansvar for andre mennesker og vores etiske ansvar for naturen – om end den måde, hvorpå vi konkret løfter ansvaret for fx en truet dyreart naturligvis er meget forskellig fra den måde, som vi løfter ansvaret for fx hjemløse på.

Tre

I bogens titel indgår, at der er tale om en upraktisk håndbog? Hvordan kan etik være upraktisk?
Arbejdstitlen på bogen var til at begynde med "Det håbløse håb", da det var det grundspørgsmål, som jeg ville besvare: Hvordan kan man leve med håb i en håbløs situation? Tanken om at kalde bogen for en upraktisk håndbog opstod en aften, hvor jeg havde holdt foredrag om klimaforandringer og etik i en kirke og havde fået en masse praktiske spørgsmål om, hvad man konkret kunne gøre for at sænke sit klimaaftryk. Og der er jo masser: Mindske sit forbrug, skære ned på kød og flyrejser, genbruge m.m. Men det er der mennesker og organisationer, der ved langt mere end mig om.

Det, jeg ved, i det omfang, at jeg rent faktisk ved noget, handler mere om, hvordan vi ser på naturen og vores plads i den, og hvordan vi kan finde lyst og mod til at gennemføre den grønne omstilling. Hvordan man så konkret gør, er der andre, der har skrevet masser om. Derfor tænkte jeg, at bogen er "upraktisk" i den forstand, at der ikke er en opskrift på falafler eller en vejledning til, hvordan man etablerer en kompostbunke, men stadigvæk en "håndbog", fordi jeg basalt set argumenterer for, at man ved at ændre sit natursyn også vil ende med rent konkret at leve en anden slags liv.

Fire

Ville du kunne forstå, hvis nogen – også fra kirken – mistænkte dig for at fremmane en dommedagsstemning med dine overvejelser?
Udtryk som "dommedagsscenarier" og "dommedagsprædikanter" anvendes ofte i klimadebatten. For mig at se er de et forsøg på at afspore debatten ved at få dem, der rapporterer, hvor alvorlig situationen er, med basis i solid naturvidenskabelig forskning, til at fremstå som overspændte religiøse individer, som man ikke behøver tage alvorligt. Jeg har derfor også skrevet et kapitel i bogen om netop det fænomen.

For konsekvenserne af klimaforandringerne er ikke et resultat af guddommelig indgriben, hvor fårene skal skilles fra bukkene, og der skabes "en ny himmel og en ny jord", som der står i slutningen af Johannes' Åbenbaring. Klimaforandringerne vil ikke ødelægge Jorden. De er, ifølge langt de fleste forskere, menneskeskabte og vil, alt efter hvor meget temperaturen stiger, have meget alvorlige konsekvenser for de økosystemer, som findes i dag, og som vi som art er dybt afhængige af. Læser man den seneste rapport fra FN's klimapanel kan man danne sig et indtryk af den skræmmende fremtid, som vi overlader til vores børn.

At tage det alvorligt, og gøre hvad man kan for at bremse udviklingen, er for mig at se meget langt fra at prædike om dommedag, men derimod at tage naturvidenskabelig viden seriøst og forsøge at løfte sit etiske ansvar.

Fem

Sidst i bogen præsenterer du os for begrebet "naturforundring". Hvad er det, naturen har at give os – også til forundring?
Vi er indfældet i universets historie. Et univers, der opstod for ca. 14 milliarder år siden. Et univers, hvor solsystemet opstod for ca. 5 milliarder år siden, og hvor der på den tredje sten fra den stjerne vi kalder Solen for ca. 3,8 milliarder år siden opstod et fænomen, som vi ikke er stødt på andre steder i universet: Livet.

Gennem evolutionsprocessen er vi kommet fra de første en-cellede organismer i Ur-havet til de myriader af livsformer og arter, der findes i dag – inklusive os selv. Vi er vokset ud af den fortælling på samme måde som babysæler, snegle, egetræer og havtang. Vores kroppe og sind er udviklet i samspil med alt andet levende. Vi har biologisk og sjæleligt hjemme i dette mere-end-menneskelige fællesskab. Vi deler vores tilværelses grundvilkår – at vi alle skal dø – med alle de andre leveevæsener. Nogle af dem kan som os føle glæde og lidelse. Andre udfolder deres del af fortællingen uden at vide af det. Og ingen af alle disse væsener kan klare sig uden de store sammenhænge, økosystemerne, som vores tilværelse udspiller sig i. Det synes jeg er grund til forundring, grund til ydmyghed og grund til at behandle naturen med respekt.

Når man har magt, har man ansvar – og i dag er vi gennem vores videnskab og teknologi blevet den art på planeten, der har mest magt af alle i det mere-end-menneskelige fællesskab. Etisk set mener jeg det forpligter os. Forpligter os til at tage vare på medlemmerne af fællesskabet og rammerne omkring det.

FAKTABOKS

Upraktisk håndbog i lysegrønt håb - klimaetiske tanker (2019)

Bibelselskabets Forlag.

Udgivelse: September 2019.

Pris 229,95 kr.

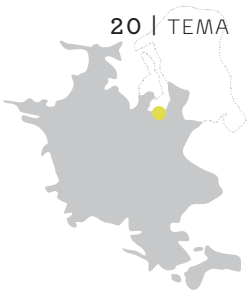

I sommernattens korte svale / slår højt fredskovens nattergale

Tekst: Peter Fischer-Møller, biskop
Fotos: Christina Molbech

Jeg fik min første KOWA-kikkert for 50 år siden. Jeg var 13 år gammel og begyndt på en ny skole. En af kammeraterne var ivrig ornitolog. Han inviterede mig med på en fugletur. Det blev en åbning ind til en hel verden. Jeg vidste selvfølgelig godt i forvejen, at der var forskellige fugle: svaner og ænder og solsorte og krager. Men nu opdagede jeg, at der var mange flere.

"Europas Fugle" blev min yndlingsbog i en periode, og samtidig med at jeg lærte en masse nye navne: halemejse, gråstrubet lappedykker, rødrygget tornskade, bynkefugl, nøddekrige, så fik jeg også øje på fugle, jeg aldrig havde lagt mærke til før. Jeg gik ugentlige ture i Forstbotanisk have i Charlottenlund, omkring Gentofte sø og i Ermelunden, og jeg førte journal over de fugle, jeg så: gråspurv 8, skovspurv 2, stillids 2, kærnebider 6, musvåge 1, blishøne 1, husskade 4 ...

Det var i begyndelsen særligt spændende at se nye arter, som da der pludselig dukkede flere nøddekriger op i Forstbotanisk have, eller da der var besøg af en kongeedderfugl i Skovshoved havn. Ind imellem løb fantasien af med den nybagte ornitolog, så jeg fik en musvåge over Charlottenlund skov til at blive til en havørn. Der blev straks sat et kryds i artslisten i fuglebogen – men nogle måneder efter, da realismen igen havde fået overtaget, blev krydset sat i parentes.

Grundtvig taler om, at det ikke kun er Gud, der med sit ord skaber verden; han siger, at også menneskers ord i et vist omfang skaber, hvad de nævner. Det er meget lettere at få øje på det, vi har ord for. Tænk på farverne. Der taler vi normalt om grundfarverne, måske tilføjer man mørk og lys, men når en kunstner går i gang med at sætte ord på de mange forskellige nuancer af rød, kan man blive helt rundtosset. Når man først har fået fat i ordene, så kan man godt se forskel på nuancerne. Det er altså ikke bare sådan, at vi sætter ord på det, vi ser, der er en vekselvirkning mellem vores sansning og ordene, vi ser, hvad vi har ord for. Ordene kan åbne verden for os, men et ord kan også blokere for at se og forstå virkeligheden, som når ordet asylansøger kan få de mentale grænsebomme til at gå ned, så vi ikke kan genkende den, vi står overfor, som et medmenneske.

Optagetheden af at se nye arter fortog sig med tiden. Men fugleinteressen blev der og udviklede sig. Det kom mere til at handle om fuglene som en del af naturen, fuglene i samspil med naturen, fuglene som dele af de lokale og globale økosystemer, som også omfatter os mennesker, og som vi mennesker har afgørende indflydelse på.

Både det med, at vi som mennesker ikke bare er os selv, men er dele af et levende fællesskab med alverdens andre skabninger, og det med at

sætte ord på det, vi ser, kan vi læse om på Bibelens første sider: "Gud Herren sagde: "Det er ikke godt, at mennesket er alene. Jeg vil skabe en hjælper, der svarer til ham." Så formede Gud Herren alle de vilde dyr og alle himlens fugle, og han førte dem til mennesket for at se, hvad han ville kalde dem, og det mennesket kaldte de levende væsner blev deres navn."
(Første Mosebog 2, 18-19)

Troen på, at verden er skabt af Gud, og at alt i universet og her på jorden har en værdi i sig selv og ikke bare en brugsværdi for os mennesker, har fra oldkirken været en integreret del af den kristne bekendelse: "Vi tror på Gud Fader den almægtige, himlens og jordens skaber." Vi har lige nu i den grad brug for at denne tro konkretiserer sig i den måde, vi omgås jorden, og hvad den rummer og det liv, der udfolder sig her på kloden.

Men vi har med tiden fået det lidt sværere med begrebet "en hjælper" og med navngivningen. For her bliver livet på kloden tilsyneladende primært set fra menneskers synsvinkel. Og vi kan se, hvordan kloden og dens liv gennem de sidste 50 år er blevet domineret af os mennesker i en sådan grad at geologerne taler om, at vi er ved at bevæge os fra den relativt stabile geologiske periode Holocæn, som har varet 11.000 år, og ind i en periode, som geologerne betegner Anthropocæn, en periode, hvor det er menneskelig aktivitet, som forandrer de grundlæggende vilkår for livet på kloden.

> *"Vi tror på Gud Fader den almægtige, himlens og jordens skaber. Vi har lige nu i den grad brug for, at denne tro konkretiserer sig i den måde, vi omgås jorden og hvad den rummer og det liv, der udfolder sig her på kloden.*

Set i det perspektiv var det bekymrende at læse Living Planet Report 2018 (www.panda.wwf.org): Mængden af vilde dyr er reduceret med 60% siden 1970. Verdens koralrev, havenes mest artsrige områder, er truet at global opvarmning og øget syreindhold i vandet, mange steder er koralerne allerede døde eller døende. Jordens mest artsrige naturområder, de tropiske regnskove fældes for at give plads til produktionsafgrøder som palmeolie og soja. Hele 20 % af Amazonas er forsvundet de seneste 50 år. I Danmark er der kun 2 % vild natur tilbage, og antallet af fugle er halveret siden jeg fik min første KOWA-kikkert. Hvis ikke vi samfundsmæssigt ændrer kurs, bevæger vi os mod en masseudryddelse af arter i samme dimensioner, som dengang for 65 millioner år siden, hvor et meteornedslag skabte en tusind år lang vinter, som medførte at 60 % af alle arter uddøde.

Men det gælder stadig, at ord skaber, hvad de nævner. Helligånden er på spil i de ord, vi sætter på verden og som vi deler med hinanden. Vi skal øve os i at kalde naturen for Guds skaberværk og huske på, at vi som mennesker er sat til at forvalte levende væsner, som har værdi i sig selv. Vi skal tage kikkerten om halsen og gå på opdagelse i den natur, vi selv er en del af, og som kalder på vores medleven og engagement. Vi skal huske på, at det er ikke godt, at mennesket er alene. Vi skal sammen leve op til vores forvalteransvar. Vi skal glæde os over at FN med sine 17 verdensmål for en bæredygtig udvikling har givet os ord, der kan sætte os og planeten på sporet af en håbefuld fremtid for vores børn og børnebørn.

Og så sker det, at vi med Grundtvig kan mærke Helligånden puste på os
"I sommernattens korte svale/
slår højt fredskovens nattergale".

Vox-pops

På stiftsdagen var Stiftsbladet mødesalen rundt i kaffepausen og hørte til deltagernes holdning omkring kirken og dens holdning eller mangel på samme til klimaet.

Hvad ville dit svar være, hvis du blev spurgt "MENER DU, KIRKEN BØR ENGAGERE SIG I KLIMADEBATTEN?"

Tekst: Otto Lundgaard Fotos: Christina Molbech

Marlene Evensen, sognepræst, Karlslunde-Karlstrup pastorat

Det tror jeg, vi bliver nødt til, simpelthen af den grund, at vi har med så mange unge mennesker at gøre. De fylder rigtig meget på vores kirkebænke – kommer der kun sporadisk, når der er sæson for konfirmander. Men de har bare brug for at snakke klima, brug for at finde ud af, hvad er meningen med, at vi er her, og er der en Gud, siden der er så meget vold på vores jord? De savner at kunne gøre noget. Så, ja – det må kirken gøre.

Lone Kjeldsen, menighedsrådsmedlem, Stege sogn

Ja, det bør den jo naturligvis – også ud fra den betragtning, at hvis man gerne vil have, at vores kirke er en del af vores omgivende samfund, så må man jo også tage fat i de problemer, som vores samfund har at slås med. Det gælder også kirken, så selvfølgelig skal vi det. Og jeg tror ovenikøbet, at vores præst i sin prædiken i morgen kommer ind på klimaet og miljøet.

Peter Rygård Lassen, menighedsrådsmedlem, Sankt Peders sogn, Slagelse

Ja, i en eller anden grad. Vi har jo fået et forvalteransvar for kloden, men også med det perspektiv, at den jo skal holde op med at eksistere på et tidspunkt, og at Gud vil skabe en ny verden. Så det skal vi ikke glemme. "Det ene skal gøres og det andet ikke forsømmes", som der står.

Birgitte Johannesen, sognepræst, Fuglebjerg sogn

Kirken bør vel ikke blande sig uden om noget, så meget kan man vel sige. Det er udmærket. Det er ikke noget, jeg og vi i sognet gør så meget ud af, men fint nok for dem, der synes, at det er noget, de vil gøre noget ud af.

Holger Hansen, medlem af Næstved provstiudvalg

Ja, det mener jeg absolut, vi bør. Vi skal følge med i, hvad der foregår i samfundet, og deltage aktivt i debatten og prøve at få ført nogle af de ting ud i livet, også i kirkeligt regi.

Simon Buchwald, sognepræst, Sankt Mikkels sogn, Slagelse

Ja, for kirken er en del af verden. Vi går på jorden under vores fødder, og vi skal engagere os i den verden, vi lever i. Vi er en del af verden og har et ansvar for den jord, vi går på, såvel som alle andre. Som salmedigteren siger: "Alt det skabte skal I passe på".

Tekst og fotos: Rasmus Birkerod

De lyse nætters tid har meldt deres ankomst. Om få uger tjekker de første ud af hverdagen. Sommerferiesæsonen er snart over os og med den også det årligt tilbagevendende dilemma: Hvilken bog skal med i rejsetasken?

Vi har bedt stiftets 12 provster om at komme med et bud på den bedste bog, de nogensinde har læst – og som de vil anbefale andre til god sommerlæsning.

Ferietid er for mange også refleksionstid. Vi får hverdagen lidt på afstand, deriblandt også vores arbejde. Derfor har vi i samme ombæring bedt provsterne om at komme med deres sommerrefleksion. Hvad er det vigtigste, de i kraft af deres stilling som provster har lært om at være menneske?

Endelig slutter sommerrefleksionen med en lille "presbold". Vi har bedt alle provster finde det, de vil kunne kalde deres yndlingscitat i Bibelen.

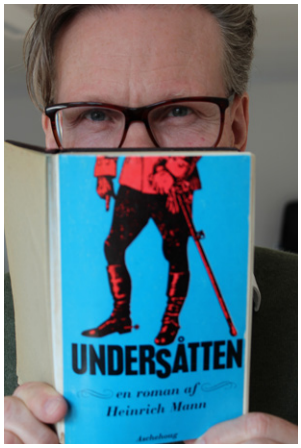

Detlef von Holst
Holbæk Provsti

Hvilken bog har betydet mest for dig at læse?
"Undersåtten" af Heinrich Mann

Hvorfor?
Det er en beskrivelse af mit fødeland Tysklands vej ind i mørket. Da jeg læste den, blev jeg slået af, at jeg nu forstod kernen i det uforståelige: Hvordan en europæisk kulturnation med en stolt tradition af "digtere og tænkere" kunne degenerere til det værste barbari, verdenshistorien har set med et stort flertal af befolkningen som medløbere. Mann skrev bogen i 1914 og spåede Tysklands nederlag i 1. verdenskrig – men fik først lov til at publicere den umiddelbart efter krigen.

Hvad er det vigtigste, du i dit arbejde som provst har lært om at være menneske?
At vi har brug for ydmyghed. Provsteembedet er traditionelt set en magtposition. Og ja: Provstierne har magt, fordi de forvalter kirkens penge. Men magten i folkekirken er meget fordelt – og beslutningerne skal helst træffes så tæt på medlemmerne som muligt. Så som provst er det afgørende at lytte – og at forsøge at overbevise de andre, når man vil noget. Og sådan skal det være blandt mennesker generelt. Det er dialogen, der er vejen frem – og det vigtigste er fællesskabet fremfor den enkelte.

Dit favoritcitat i Bibelen?
"Guds fred, som overgår al forstand, vil bevare jeres hjerter og tanker i Kristus Jesus."
Paulus´ brev til Filipperne, kapitel 4

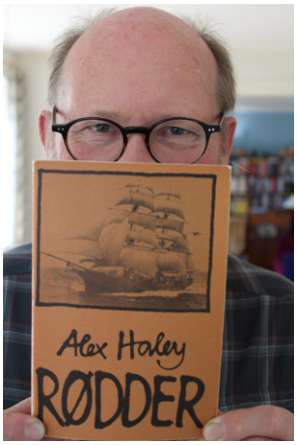

Lars Poulsen
Ringsted-Sorø Provsti

Hvilken bog har betydet mest for dig at læse?
"Rødder" af Alex Haley

Hvorfor?
Jeg var en af de 3 millioner danskere, som lørdag efter lørdag i 1978 fulgte med i TV-serien om afrikanske Kunta Kinte og hans amerikanske efterkommere. Nu 40 år senere har jeg genlæst bogen og husket, hvad det var, som betog os ved den grufulde skildring af sorte slavers behandling som en handelsvare: Man skal læse bogen, fordi den giver en nødvendig indsigt i USA's historie. Og historisk indsigt er væsentlig for alle de valg, vi træffer.

Hvad er det vigtigste, du i dit arbejde som provst har lært om at være menneske?
I arbejdet som provst er det blevet meget tydeligt for mig, hvordan folkekirkens underholdningstilbud vokser og vokser. Så meget at det til tider slører, hvad kirken står for. Vi må efter min mening satse mere rent på at forkynde evangeliet og tilbyde fællesskaber, hvor man kan styrke hinanden i troen. Som ung præst var jeg det, som nogle nedladende kaldte "aktivistpræst". Der var behov for at nedbryde fordomme om en støvet og selvcentreret kirke. Sådan er fordommene ikke længere. I dag forventes der ligefremme ord om troen og håbet og kærligheden.

Dit favoritcitat i Bibelen?
"Gud lader sin sol stå op over onde og gode og lader det regne over retfærdige og uretfærdige".
Matthæusevangeliet, kapitel 5

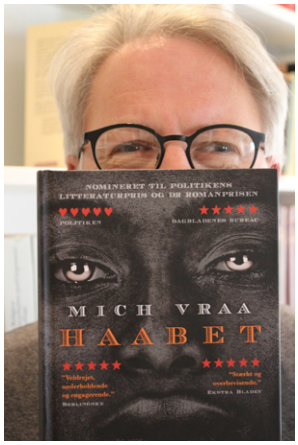

Jens Elkjær Petersen
Køge Provsti

Hvilken bog har betydet mest for dig at læse?
Trilogien "Håbet", "Peters Kærlighed" og "Faith" af Mich Vraa

Hvorfor?
Mich Vraas fortælling rummer både gru, spændende skæbner og en egen skønhed. Den er dertil velskreven og et vigtigt memento om, at vi ikke bare kan lade vores tid som slavemagt være glemt. Jeg tror ikke på undskyldninger for andres tidligere handlinger, men jeg er overbevist om, at det er vigtigt også at huske den side af dansk historie, som har sat sig så mange spor både her og der.

Hvad er det vigtigste, du i dit arbejde som provst har lært om at være menneske?
Tålmodighed og at turde tro på mulighederne. Indimellem at forsøge at tilgå en sag fra en ny vinkel, når det er nødvendigt. Det viser sig oftest, at vi har mere til fælles end det, som skiller os ad... Og heldigvis for det!

Dit favoritcitat i Bibelen?
"Strid troens gode strid, grib det evige liv, som du blev kaldet til og har bekendt dig til med den gode bekendelse i mange vidners påhør".
Paulus´ første brev til Timotheus, kapitel 6

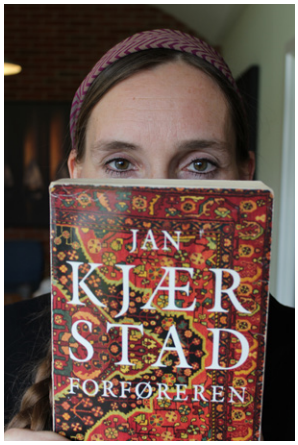

Anna Kluge
Næstved Provsti

Hvilken bog har betydet mest for dig at læse?
"Forføreren" af Jan Kjærstad

Hvorfor?
Det er en trøstebog – god at læse i perioder, hvor livet er svært. Både form og indhold kredser om bogens grundlæggende spørgsmål: Hvordan hænger et liv sammen? Læseren får lov til at forestille sig, at der er en meget fin, skjult sammenhæng mellem livets mange begivenheder, som sprænger tiden kronologisk forstået. Det er en religiøs bog, som undgår fundamentalisme, fordi den formår at holde spørgsmålene åbne. Meget karakteristisk indleder den med: "Men lad mig fortælle en anden historie"

Hvad er det vigtigste, du i dit arbejde som provst har lært om at være menneske?
Jeg har lært, at tiden er min ven, når noget skal forandres eller gennemføres. Man kan (åbenbart) ikke plukke frugter af et træ, før det har slået dybe rødder. En ide kan være nok så god, men hvis den kun er min, er den ikke frugtbar. Det er indlysende for mange, men for et utålmodigt menneske som mig, er det en ny indsigt. Så har jeg lært, at de fortællinger, vi fortæller om os selv og den gruppe, vi samarbejder med, er utrolig stærke. Og ændrer man fortællingen lidt, sker der meget ...

Dit favoritcitat i Bibelen?
"Og de lagde bådene til land og forlod alt og fulgte ham"
Lukasevangeliet, kapitel 5

Anne-Sophie Olander Christiansen

Roskilde Domprovsti

Hvilken bog har betydet mest for dig at læse?
"Sorgens Grundstof"
af Anne Lise Marstrand-Jørgensen

Hvorfor?
Det er en af den slags romaner, man bærer med sig lang tid efter, den er færdiglæst. Vi følger tre meget forskellige mennesker gennem 200 års europæisk historie. Romanen udspringer af en helt grundlæggende undren over, at vi som menneskehed ikke lærer af vores historie. Som oftest benægter vi, at det, der foregår nu, overhovedet kan sammenlignes med noget, der er foregået tidligere. Det er et spørgsmål, som er rystende i sin aktualitet.
I romanen kommer sorgens grundstof ind, som en præmis og en vej; at sorgen knytter menneskeheden sammen gennem medlidenheden. Gennem det at vi lider med hinanden, kender til at lide og derfor træder til, når der er nogen som lider.

Hvad er det vigtigste, du i dit arbejde som provst har lært om at være menneske?
Hvor let det er at glemme, at der er andet i verden end arbejde. Hvor let det er at overse, at der er noget, jeg ikke kan undvære, fordi det helt grundlæggende gør mig glad, giver nye kræfter og dermed er med til at gøre mig til en bedre og mere vedkommende provst. At det, som er det største privilegium og en lykke, nemlig at arbejde med ting, som betyder noget i menneskers liv, også har en slagside og resulterer i, at jeg f.eks. danser for lidt! Måske skulle jeg invitere min mand ud at danse, og slå 2 fluer med ét smæk. For uden ham gik det nok ikke.

Dit favoritcitat i Bibelen?
"Salige er de fattige i ånden, for himmeriget er deres".
Matthæusevangeliet, kapitel 5

Karin Bundgaard Nielsen

Ods og Skippinge Provsti

Hvilken bog har betydet mest for dig at læse?
"Karitas-bøgerne"
af Kristín Marja Baldursdottir

Hvorfor?
Det er storslåede bøger, sanseligt og malerisk beskrivende. De tager med den selvstændige og stærke Karitas livtag med livets spændvidde fra fødsel til død med alle de velsignelser og forbandelser det medfører. Jeg læste bøgerne forud for en sommerferierejse til Island, og da vi var i Akureyri tog jeg mig selv i at lede efter hendes grav på kirkegården. Men fiktive mennesker får jo sjældent en gravsten...

Hvad er det vigtigste, du i dit arbejde som provst har lært om at være menneske?
Jeg har erfaret, at ligeså angstprovokerende det var at kaste mig ud på dybet med min nye stilling – ligeså forunderligt blev det at mærke mig grebet af menneskers overbærenhed og tillid. Jeg er glad for, at jeg turde tage det spring og komme derud, hvor der er dybt, og hvor det kræver anstrengelser og mod til at spørge om hjælp for at finde fodfæste igen.

Dit favoritcitat i Bibelen?
"Vi er ikke herrer over jeres tro, men medarbejdere på jeres glæde."
Paulus´ andet brev til Korintherne, kapitel 1

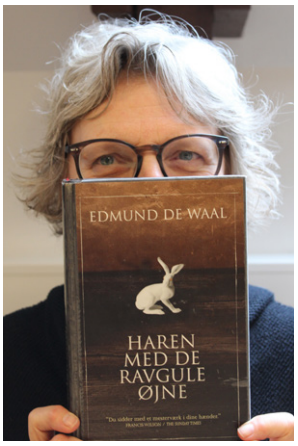

Anne Bredsdorff
Greve-Solrød Provsti

Hvilken bog har betydet mest for dig at læse?
"Haren med de ravgule øjne"
af Edmund de Waal

Hvorfor?
Det er fortællingen om en samling af småbitte udskårne figurer – japanske netsuker – der rejser med slægten generation efter generation og fra land til land. Her følger forfatteren sin jødiske slægts historie fra begyndelsen af 1800-tallet i Rusland til vores tid. Han rejser i slægtens fodspor til bl.a. Paris og Wien. Han leder, læser, lytter, ser, dufter og lugter sig ind i slægtens og Europas historie. Slægtens parisiske tid blev ekstra nærværende for mig, fordi jeg er vokset op i Paris, og under læsningen opdagede jeg, at jeg hver dag på vej til skole har passeret slægtens villa.

Hvad er det vigtigste, du i dit arbejde som provst har lært om at være menneske?
At vi når langt sammen med imødekommenhed og godt humør, at det er både menneskeligt og tilgiveligt at begå fejl og kan være svært at tilgive sig selv, når det sker. Vigtigheden af god nattesøvn!

Dit favoritcitat i Bibelen?
"Se hvor stor kærlighed Faderen har vist os, at vi kaldes Guds børn, og vi er det!"
Johannes´ første brev, kapitel 3

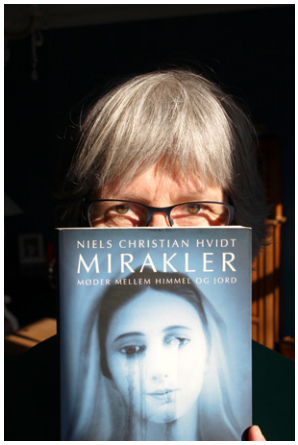

Mette Magnusson
Stege-Vordingborg Provsti

Hvilken bog har betydet mest for dig at læse?
"Mirakler – møder mellem Himmel og Jord"
af Niels Christian Hvidt

Hvorfor?
Emnet er interessant. Verden er forunderlig. Gå ud og oplev den i stedet for at sidde inde og læse i sommerferien. Ja, jeg tror, der sker undere og mirakler. Vi er bare tilbøjelige til ikke at opdage dem. Forfatteren er dr.theol. og underviste på udgivelsestidspunktet på et universitet i Rom – nu underviser han på Syddansk Universitet på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Dvs. jeg finder ham troværdig.

Hvad er det vigtigste, du i dit arbejde som provst har lært om at være menneske?
Kort og grundlæggende har jeg vel lært at se og lytte mere end at tale. Selv om man ofte har en forestilling om, at det er det omvendte, man skal. Desuden, at meget kan se nydeligt ud på facaden - men være rædselsfuldt på bagsiden.

Dit favoritcitat i Bibelen?
"Herren er min hyrde, mig skal intet fattes, Han lader mig ligge på grønne vange. Til hvilens vande leder Han mig, Han kvæger min sjæl, Han fører mig ad rette veje for sit navns skyld. Skal jeg end vandre i dødsskyggens dal, jeg frygter ej ondt; thi Du er med mig, Din kæp og Din stav er min trøst."
Salmernes Bog, kapitel 23

Lars Munch
Lejre Provsti

Hvilken bog har betydet mest for dig at læse?
"Ned til hundene" af Helle Helle

Hvorfor?
Jeg synes, det er den bedste af dem, Helle Helle har skrevet. Bogen foregår i det, man ville kalde, Udkantsdanmark, og hovedpersonerne kommer på en eller anden finurlig måde til at redde hinanden. Desuden fortæller romanen om meget stor generøsitet blandt udkantsdanskere. Hovedpersonerne er gode mennesker, men yderst sårbare, der lever i et lokalsamfund, hvor der stort set ikke sker en skid. Det giver en indsigt i almindelige menneskers liv på en måde, så vi kan genkende os selv.

Og så muntrer jeg mig over Helle Helles sprog. Hun skriver noget af den tomgangssnak ud på skrift, som vi har med hinanden til daglig. Når vi for eksempel ikke ved, hvad vi skal sige til hinanden, og ender med en lyd a la "så, deeet".

Hvad er det vigtigste, du i dit arbejde som provst har lært om at være menneske?
Jeg er blevet både overrasket og klogere alle de gange, hvor jeg har talt med præster eller menighedsråd, og måske selv har haft en forudfattet mening om situationen. Bagefter har jeg måttet konstatere, at der ofte er to sider af samme sag. Her vil jeg gøre mere skade end gavn, hvis jeg bliver lidt for provstetromlende, selv om det måske er det, jeg har allermest lyst til.

Dit favoritcitat i Bibelen?
"Jeg er med jer alle dage indtil verdens ende".
(Mit konfirmationsord)
Matthæusevangeliet, kapitel 28

Erhard Schulte Westenberg
Tryggevælde Provsti

Hvilken bog har betydet mest for dig at læse?
"Humlen ved det hele" af Dave Goulson

Hvorfor?
Jeg fik bogen af min svigermor i fødselsdagsgave for et par år siden. Hun blev sikkert inspireret af bogens omslag, hvor der er afbildet nogle forskellige humlebier. Og da hendes svigersøn en gang har været biavler, har hun nok tænkt, at bogen måtte være noget for ham. Bogen beskriver på en underholdende og oplysende måde biologen Dave Goulsons mangeårige arbejde med at studere humlebiernes biologi og betydning for landbruget og biodiversiteten i almindelighed. Dave Goulson er biolog og professor ved University of Sussex i det sydlige England. Der er ikke tale om en fagbog som sådan. Bogen er letfordøjelig men meget oplysende læsning. Ideelt til et par timer på liggestolen i sommerhuset. Samtidig er den et godt bidrag til diskussionen om klimaændringer og miljøbeskyttelse. Med andre ord: God læsning, hvis man synes at 'Grøn Kirke' er et godt initiativ.

Hvad er det vigtigste, du i dit arbejde som provst har lært om at være menneske?
Tålmodighed. Lydhørhed. Overbærenhed. Målbevidsthed.

Dit favoritcitat i Bibelen?
"Dine ord er en lygte for min fod, et lys på min sti."
Salmernes Bog, kapitel 119

Ulla Thorbjørn Hansen
Slagelse-Skælskør Provsti

Hvilken bog vil du anbefale til sommerferielæsning?
"Brødrene Karamazov" af Fjodor Dostojevskij.

Hvorfor?
Denne bog handler om noget så væsentligt som kærlighed og had, striden mellem tro og tvivl og spørgsmålet om menneskers frihed. Bør menneskers frihed rumme friheden til at fejle? Bogen er godt slidt. Jeg holder især af afsnittet om storinkvisitorens forhør af Kristus. I det hele taget holder jeg af persongalleriet og Dostojevskijs menneskekundskab.

Hvad er det vigtigste, du i dit arbejde som provst har lært om at være menneske?
Jeg er blevet mindet om, at det også som provst er vigtigt at kende til og gøre brug af "de 4 H'er", som jeg nævner i min bog "Dødsbud – om underretninger ved pludselige dødsfald", der udkom sidste år. Det gælder om at være i stand til at: Holde ud, Holde af, Holde om og til tider Holde mund. Jeg lærer desuden noget nyt næsten hver dag, bl.a. om bygninger, arbejdsmiljø og samarbejdsmuligheder.

Dit favoritcitat i Bibelen?
"Glæd jer altid i Herren! Jeg siger atter: Glæd jer! Lad jeres mildhed blive kendt af alle mennesker. Herren er nær. Vær ikke bekymrede for noget, men bring i alle forhold jeres ønsker frem for Gud i bøn og påkaldelse med tak. Og Guds fred, som overgår al forstand, vil bevare jeres hjerter og tanker i Kristus."
Paulus´ brev til Filipperne, kapitel 4

Jørn Noe
Kalundborg Provsti

Sommerferielæsning: Hvilken bog?
"Et liv, en tid, et menneske" af Morten Albæk

Hvorfor?
Normalt falder jeg ikke i den fælde at se Aftenshowet. Men en ganske almindelig hverdagsaften klappede fælden. Og godt for det, for i studiet var filosoffen og lederen Morten Albæk, der skulle præsentere sin nye bog "Et liv, en tid, et menneske". Det var dybt fascinerende og spændende at høre ham tale om, hvorledes vi er faret godt og grundigt vild i forskellen på tilfredshed, lykke og mening - samt høre ham tale om, at det er en vildfarelse at tale om "arbejdstid", "fritid" og "familietid". Der er vel blot én tid og ét liv. Vi fødes jo som et menneske og dør som et menneske. Der var kun én kiste i kirken, da jeg begravede min far, og der blev kun holdt én begravelse.

Hvad er det vigtigste, du i dit arbejde som provst har lært om at være menneske?
Skulle jeg pege på én ting, så er det tålmodighed. Jeg er dybest set et meget utålmodigt menneske. Har jeg købt en bil, så skal jeg også gerne have den med hjem samme dag. Men det kirkelige system er sådan indrettet, at man tvinges til at være tålmodig. Og med tålmodighed lærer man vel også at være mere nærværende og lyttende i stedet for at stresse sig gennem tingene.

Dit favoritcitat i Bibelen?
"Gud er lys, og der er slet intet mørke i ham".
Johannes´ første brev, kapitel 1

“Der er jo ikke mere noget gadekær!”

Fortælleprojektet “Under Træet – Fortællinger slår rødder” giver en mulighed for, at folk kan mødes og tale sammen.

Tekst: Annette Kruhøffer, sognepræst, Glumsø-Bavelse-Næsby pastorat

Henning Marcher, Herlufsholm sogn, er blandt Næstvedpræsterne, som deltager i fortælleprojektet.

Rikke Milan Nielsen og Annette Kruhøffer i Ladby Kirkeruin, som den 14. september danner rammen om et af de ti fortællearrangementer.

Herlufsholm var et af de sogne, der blev spurgt, om de havde lyst til at være med til at arrangere en fortællefestival i **Næstved provsti** hen over sommeren 2019.

- Vi havde nok ikke fundet på det selv, men vi blev revet med på ideen, siger Henning Marcher, der er præst i sognet. Han deltog i et møde, hvor provst Anna Kluge forelagde sine tanker om at lave en fortællefestival i provstiet. Og efter at fortælleren Steiner havde fortalt om dengang, da Gud skabte egenskaberne og gav kærligheden sit eget særpræg, var der ikke meget tvivl hos ham og de øvrige deltagere om, at dette projekt kunne bidrage med noget godt i sognelivet.

- Der er jo ikke mere noget gadekær, hvor man mødes og taler sammen. Og en del mennesker finder tærsklen til kirken meget høj. Det her kan være en af de muligheder, vi har for at møde dem, vi ikke ser normalt, forklarer han.
- Der er i forvejen en del arrangementer i kirken, der handler om at lade folk mødes. Det kan være studiekredse, fællesmåltider og foredrag, hvor folk kan komme og få samvær med andre og inspiration til nye tanker. Fortællefestivalen har sin egen profil, men den ligger alligevel i forlængelse af det kirkelige arbejde.

Og Anna Kluge er enig med ham:
– Det åbner kirken for andre end den sædvanlige kreds – simpelt hen, fordi det fysisk foregår i et andet rum. Og så er det altid interessant med eksistensfortællinger, der bliver sat ind i en kristen ramme og lægger op til samtale.

Den gamle kirkeruin

Det var ikke svært for Henning Marcher at få sit menighedsråd med på ideen.

- Det er et ret kreativt menighedsråd, vi har her i sognet. De er meget åbne over for de muligheder, der viser sig for at øge kendskabet til kirke og kristendom, siger han.

Herlufsholm har valgt at holde deres fortælleaften i den gamle kirkeruin i Ladby.

- Der er et skilt, der viser vej derhen. Alligevel er det et ret hemmeligt sted – der er ikke mange, som kender til det. Vi vil gerne åbne den lokalitet op for folk, siger Henning Marcher. Og det kan sagtens lade sig gøre netop fordi, det er en fortælling på den gammeldags måde - der behøves ingen elektricitet.

FAKTABOKS

Der vil blive 10 arrangementer i alt, og det vil være forskellige fortællinger i dem alle.

De første to arrangementer fandt sted under magnolietræet i præstegårdshaven på Ostenfeldtsvej og under thujaen på Gunderslevholm.

De øvrige arrangementer fremgår her:

6. juni Tempeltræet Sognehaven Vallensved kl. 19:00
22. juni Lindetræet Præstegårdshaven Toksværd kl. 14:00
3. juli Lindetræet Præstegårdspladsen Karrebæk kl. 19:00
16. juli Bornholmsk Røn Ved Boderne kl. 19:00
8. august Bøgetræet Præstegårdshaven Glumsø kl. 19:00
20. august Kastanjetræet Præstegårdshaven Rønnebæk kl. 19:00
3. september Blodbøgen Hårslev Kirke kl. 19:00
14. september Egetræet Ladby Kirkeruin kl. 14:00

Man kan deltage i så mange, man har lyst, og det er gratis.

Ideen om en fortællefestival

Hvad gør man, når man får en god ide, men ikke har penge til at realisere den? Så ringer man til sine venner!

Tekst: Annette Kruhøffer, sognepræst, Glumsø-Bavelse-Næsby pastorat

JEG FORESTILLER MIG EN LUN AFTEN MED STEMNING OG FORTÆLLINGER OM, HVAD DET ER AT VÆRE MENNESKE - DET KAN BLIVE EN HELT SÆRLIG OPLEVELSE, MAN IKKE KAN FINDE ANDRE STEDER.

Sådan skrev provst Anna Kluge fra Næstved provsti, da hun ville prøve at stable en fortællefestival på benene. Den skulle løbe i hele provstiet hen over sommeren. Folkekirkens økonomi er bare sådan, at det nemt kan tage et par år at realisere sådan en plan; for alle udgifter skal på budgettet, før de kan komme på regnskabet, og det er med til at forsinke alt. Derfor valgte hun ti sogne fordelt over hele provstiet og spurgte, om de havde lyst til at være med for egen regning.

- På længere sigt håber jeg, at vi kan få sognene til at være med i en fælles pulje, som kan bruges til aktiviteter på tværs af sognene, men sådan er det ikke nu, konstaterer hun.

Repræsentanter fra de ti pastorater blev inviteret til at møde Steiner Steinmetz og høre en fortælling om, hvordan Gud skabte egenskaberne, og hvordan kærligheden fik sit særpræg. Steiner Steinmetz er professionel fortæller. Med en baggrund som musiker og lærer er han nu fuldtidsbeskæftiget med at fortælle historier.

Det blev en meget overbevisende demonstration af, hvad fortællingen kan gøre. Det var derfor ikke svært at blive enige om, at hver repræsentant skulle gå tilbage til sit menighedsråd og søge de nødvendige midler.

Prisen for et enkelt fortælleaften dækker fortælleren og hans udgifter. Tilhørerne tager selv en madkurv, tæpper eller en flaske saft eller vin med.

Og stedet for fortællingen vælges af hvert pastorat. Det må gerne være et stort træ med en tæt krone, der skygger for dagens sidste sol og skærmer, når duggen begynder at sætte sig.

Konfirmandtræf 2020 med nyt tema

Forberedelserne til Konfirmandtræf 2020 er i gang. Allerede nu står det klart, at planlægningsgruppen står klar med et nyt tema: Domkirke, nadver og såmænd hele følelsesregistret kommer til at stå centralt.

Tekst: Jóannes Holm, medlem af Religionspædagogisk Udvalg

Fotos: Christina Molbech

Til næste konfirmandtræf skal konfirmanderne hele turen rundt: Hele turen rundt i **Roskilde Domkirke.** Hele turen rundt om bordet skærtorsdag. Og hele turen igennem følelsesregisteret.

"Tour de domkirke med konfirmander 2020", kunne sagtens være arbejdstitlen på næste års konfirmandtræf. Eller hvad med "Fra nedtour til optour"? Begge dele rammer det, som vi vil med konfirmandtræffet næste gang.

Konfirmanderne skal her møde vreden, frygten, sorgen og glæden, når de sammen med Peter, Thomas, Judas og Jesus skal med til skærtorsdag.

Kristendommen har noget at sige om hele følelsesspektret, og vi kan alle sætte os ind i, hvordan Jesu apostle må have haft det, da de gennemlevede de dramatiske begivenheder forud for Jesu korsfæstelse og opstandelse dengang for 2000 år siden.

Konfirmandtræf 2020 stiller skarpt på de fire grundfølelser, og det hele kulminerer vanen tro i en kæmpe festgudstjeneste.

Konfirmandtræf 2019 var dårligt lukket ned med den sidste highfive i døren fra biskoppen til den sidste konfirmand, før arbejdsgruppen gik i gang med planlægningen af Konfirmandtræf 2020.

Og Konfirmandtræf 2019 blev virkeligt den festlige fejring af tro og fællesskab, som er målet med

hele arrangementet. De historiske rammer i Domkirken bød velkommen til intet mindre end 3500 forventningsfulde unge mennesker og sammen med ansatte, frivillige, præster og forældre, var vi i alt mere end 4000 til konfirmandtræf i Roskilde over de tre dage i februar. Der blev lyttet, der blev deltaget. Der blev sunget, der blev bedt. Der blev undret, og der blev bekendt.

Dette års tema var de syv "Jeg er-ord" fra Johannesevangeliet, og biskop Peter Fischer Møller forklarede i sin prædiken, at Jesus i disse ord ikke peger på sig selv, men ud på alle os andre. Og alle vi andre sad imens i skibet og lyttede. Sammen. Sammen om tro og kirke. Sammen om kristendommen til konfirmandtræf.

De tusinder af konfirmander kommer vidt omkring i domkirken og Bibelens fortællinger ved Konfirmandtræffet. I år blev alle sendt ud af kirken i løb og med en glad high-five.

INSPIRATION TIL KIRKEBIO

"En verden uden fremtid"

CHILDREN OF MEN

Tekst: Jes Nysten, Kirke og Film

Denne film er en veldrejet, skræmmende og intelligent fremtidsvision, der uden skånsel blotlægger en mulig konsekvens af nutidens levevis, men som også trodsigt tør fastholde et svagt håb. Vi lever i en tid, hvor der igen og igen – sikkert berettiget – bliver opstillet diverse skrækscenarier: Klima-ændringer, terrortrussel, mangel på ressourcer. Men en bestemt skrækvision overgår dem alle.

Den agtværdige engelske Dame P. D. James, der er kendt af de fleste for sine kriminalromaner med politimanden Adam Dalgliesh i hovedrollen, skrev i 1992 sin eneste fremtidsroman "The Children of Men", hvor hun netop opridsede denne skrækvision: En verden, hvor der ikke fødes børn; en verden, hvor den yngste person er 18 år; en verden, hvor der ikke er noget at bygge videre på. Det er denne roman, som instruktøren Alfonso Cuarón har omsat til en besættende og tænksom film - absolut kun for voksne.

Vi befinder os i 2027, og alt er kaos. De store byer rundt om i verden står i flammer, overalt hersker krigslignende tilstande. Nogle bekriger hinanden, nogle er på flugt, nogle prøver mere eller mindre kynisk at klare dagen og vejen. London er erklæret krigszone, hvor hverdagen er bombenedslag, plyndringer, opstande. Militæret er sat ind, og en omfattende udrensning er i gang, hvor indvandrere og flygtninge holdes i koncentrationslejre. Denne verden kunne blive vor verden, og nogle vil sige, at den allerede er vor verden, men mørkere, mere skræmmende, en verden i opløsning og uden håb.

For hovedpersonen Theo, en tidligere aktivist, men nu desillusioneret embedsmand i et ministerium, begynder denne dag som alle de andre dage på en lille cafe med en kop kaffe. Men så kommer tv-nyheden om, at verdens yngste, en 18 årig dreng, lige er blevet dræbt, og efterfølgende en voldsom bombeeksplosion udenfor cafeen. Pludselig er Theo involveret i et dødsensfarligt handlingsforløb, som er sat i gang af hans tidligere hustru, der leder en oprørsgruppe. Man har fundet ud af, at der blandt flygtningene er en ung kvinde, som er gravid! Det, som man mente umuligt, er en realitet: Et barn er ved at blive født i denne gamle og nedslidte verden! Af forskellige årsager bliver Theo den, der skal redde mor og barn ud af dette kaos, ud af England, og videregive det til folk fra Projekt Menneske, der skulle holde til på en ø i Azorerne.

P. D. James har aldrig lagt skjul på sit kristne livssyn, og denne film må da også siges at være båret af et kristent håb – båret bogstaveligt af den unge mor. Men naturligvis er hverken bog eller film blot en kalkering, men en selvstændig og modig udfoldelse af dette håb. Filmen bliver på denne måde – midt i billederne af elendighed og kynisme – en hyldest til menneskets godhed og omsorg, uden at det på nogen måde bliver klistret eller vammelt.

FAKTABOKS

Foreningen *Kirke og Film* har til formål at formidle oplysning, opmuntring og inspiration mellem kirkens verden og filmens verden. www.kirkeogfilm.dk

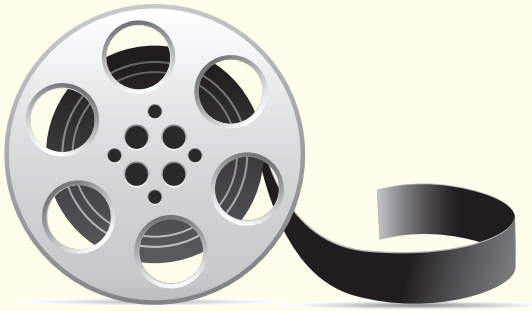

FAKTABOKS

En verden uden fremtid
(Children Of Men)
England 2006

Instruktion og manuskript: Alfonso Cuarón (efter roman af P.D. James)

Medvirkende: Clive Owen, Julianne Moore, Michael Caine, Pam Ferris, Charlie Hunnam

114 minutter - Nordisk

ÅRETS PALLADIUS-PRIS GÅR TIL ...

Ingen Stiftsdag uden den festlige uddeling af Palladius-prisen, stiftets initiativ- og inspirationspris. Prisen uddeles til anerkendelse af en særlig indsats i en kirkelig sammenhæng på sogne-, provsti- eller stiftsplan, og som det blev vist i år kan såvel enkeltpersoner som projekter og grupper indstilles til modtagelse.

I år oplevede vi endog det usædvanlige, at der blev uddelt hele tre sideordnede Palladiuspriser. Også her fra redaktionen skal lyde et stort til lykke til modtagerne med tak for den gode forskel, I er med til at gøre.

Tekst: Otto Lundgaard.
Fotos: Christina Molbech

Lena Uldall Otto, Vigersted-Kværkeby pastorat, var årets første modtager. Hun modtager Palladiusprisen, fordi hun på frivillig basis gennem en længere årrække har opbygget et fint, stort og meget givende diakonalt fællesskab i sognene. Lena er således initiativtager til sognenes nørkleklub og sangcafé, der trækker mange til og som gennem sit arbejde bidrager til hjemløse, sygehusets neonatal-afdeling og julehjælp til børnene på Avnstrup Centret.

Årets anden modtager blev **magasinet "Amen"**, som **udgives af Roskilde Domprovsti.** "Det favner visionerne om at stå sammen og skabe midler i fællesskab til at dele det gode budskab med de andre, sætte gang i samtalen om livets store spørgsmål og mane til eftertanke og refleksion. Magasinet sætter fokus på livsvigtige emner, der rækker ud til målgrupper, som er enten lige på kanten af eller uden for folkekirken," læste Stiftsrådets formand Bodil Therkelsen i forbindelse med overrækkelsen. Sognepræst Kaj Bollmann, Jyllinge, modtog prisen på vegne af redaktionsudvalget.

"Den tredje modtager har brugt mange kræfter, megen energi og mange år på folkekirken. Han har dette motto: Året har fire højtider, jul, påske, pinse og Konfirmandtræf – og så er der i hvert fald nogen, der ved, at det drejer sig om **Leif Nolling**" fortalte biskop Peter Fischer-Møller. Leif er trofast fortæller ved stiftets årlige konfirmandarrangement og har været med til at forene **Gørslev-Vollerslev pastorat,** hvor han i 36 år har været menighedsrådsformand, med Lidemark-Bjæverskov pastorat til et velfungerende firesognspastorat med 2½ præstestilling.

Når vi rammer tonen

Billedreportage med nedslag fra Stiftsdagen, lørdag den 30. marts 2019

Tekst: Otto Lundgaard
Fotos: Christina Molbech og Otto Lundgaard

Biskoppen prædiker

Traditionen tro samledes vi til gudstjeneste i domkirken, hvor biskop Peter Fischer-Møller prædikede over søndagens tekst fra Johannesevangeliet kapitel 6: "Jesus er livets brød. Vi har brug for brød. Den jord, Gud har betroet os, er rig nok til at sikre brød til alle, hvis vi er parate til at dele med hinanden. Det skal vi øve os på og blive bedre til. Samtidig og undervejs sker det midt i den almindelige hverdag, hvor vi deler liv og brød med hinanden, at Jesus åbner en sprække. Han siger: "Tro på mig og min kærlighed. Lad den tro gennemsyre dit liv. Lad den tro være grundtonen i din tilværelse. I den er Guds rige på færde.""

Hele prædiken kan læses på roskildestift.dk/seneste-nyheder/

Biskoppens surdej

Med sig på prædikestolen havde prædikanten en jadegrøn plasticboks med surdej. Den blev lagt på Færøerne sidst i 1800-tallet, men skal ikke sættes i glasmontre på et museum (endnu da). Tværtimod bliver en bid af surdejen hver måned brugt til nye mirakler i form af nybagte rugbrød. Parallellen til Guds ord var til at tage og føle på.

Thure Lindhardt

Skuespiller Thure Lindhardt var Stiftsdagens første taler og indførte os i skuespillerens arbejde med at ramme tonen, når han er på scenen (som her): "Jeg skal kunne lytte, mens jeg taler. Jeg skal kunne lytte til rummet, jeg er i. Til de mennesker, der er i rummet – om det er én, 12 eller 300. Jeg skal kunne lytte til stilheden, der også er i rummet. Og jeg skal lytte til den dér indre stemme, måske er der fire-fem indre stemmer: nervøsitet, usikkerhed, had, vrede, glæde. Og så skal jeg lytte til det udefinérbare: den særlige inspiration og den guddommelige ild, Helligånden. Som det blev åbenbaret for Grundtvig, er det ikke bare Ordet, der er det vigtige, men det er også det, der er mellem ordene: Ånden, der er det vigtige. Det er, hvad skuespilleren lever og bør leve af i dag."

Dy Plambeck

Forfatter Dy Plambeck fortalte om sin hårde fødsel som salmedigter; sporene fra fortidens store navne skræmte. Fødselshjælperen viste sig i skikkelse af Kirkesangbogens redaktionsudvalg, der samlede de kommende salmeforfattere og -komponister samt musikere til et seminar på Engelsholm Højskole: "- og her kom jeg i gang med at skrive salmer, for her gik det op for mig, at Kingo ikke kom, det gjorde Brorson og Grundtvig heller ikke. Vi var kun nogle ærefrygtige forfattere og musikere, der skulle i gang med at skrive salmer." Et samarbejde, der opstod med komponisten Marianne Søgaard, resulterede i salmen "Hold håbet op", som kom til at fylde kongressalen under fællessangen. Det er en salme, som Dy Plambeck ønskede som en demonstration for håbet – som et banner, der holdes oppe.

Christian Hougaard-Jakobsen

Christian Hougaard-Jacobsen, forstander på Midtsjællands Ungdomsskole, delte sine tanker om at give de nye og rytmiske salmer den plads, der tilkommer dem: "Jeg oplever, at mine elever lidt af og til får et langt udtryk i ansigtet, når vi skal synge salmer. Og det er ikke fordi, at de ikke elsker at synge, for det gør de; de holder utrolig meget af at synge. Problemet er, at de ofte forbinder det med noget gammelt, noget kedeligt, men mest af alt noget, som bliver formidlet i et sprogunivers og et tonesprog, som de ikke kan identificere sig med og ikke kan sætte sig ind i og ikke genkende sig selv i. Og det er en skam, for de har brug for salmerne – og de vil støde ind i nogle livssituationer, hvor de har brug for dem."

Kirsten Nielsen

Professor emeritus i gammeltestamentlig eksegese Kirsten Nielsen havde Kristuskransen med, da hun gik på talerstolen. Ud fra kransens gyldne perle talte hun om, hvordan vi taler om Gud: "Når Bibelens forfattere taler om Gud, så taler de i billeder. Det er de nødt til, for her slår den bogstavelige tale ikke til. Når vi taler bogstaveligt, så vil vi jo gerne tale så præcist som muligt. Vi begrænser betydningen for at være præcise; så er en spade en spade og ikke spor andet. Men når vi bruger billeder om Gud, så taler vi netop om den Gud, som vi ikke må begrænse, den Gud, som ikke lader sig definere i betydningen 'sætte grænser for'. Gud er grænseløs, og Gud er nær. Gud kan beskrives som person, men Gud kan også beskrives som noget, som er ikke-personligt, som lyset er det."

At høre kaldet

Stiftsdagen er at høre kaldet og efterkomme det - ikke bare læse indbydelsen, men tage imod den og deltage i en lang, men også god og givende lørdag. Der blev snakket godt hen over bordene samt over den fortrinlige buffet, og de mange pauser, som arbejdsgruppen også havde tilrettelagt, gjorde sit til, at man følte sig som en del af et fællesskab, der rækker ud over sognegrænsen.

Janne Mark Trio

Janne Mark Trio lod Stiftsdagen få en helt særlig tone med salmer i egne ord og toner. Trioen har sat liv i kirkegangen i Brorsons Kirke på Nørrebro, således at menigheden nu samles ved to månedlige gudstjenester - og det musikalske indtryk lejrede sig dybt ud på eftermiddagstimerne i hele forsamlingen. Vi ikke bare lyttede, men lod os rive med og deltog i fællessangen.

Til alle, der gerne vil dele oplevelsen til næste år: sæt x i kalenderen ud for den 28. marts ***- vi ses!***

Inspirationsdag om *gerontologi*

Veje at gå i samarbejdet om demens mellem kirke og kommuner

Hvornår kan kommunen bruge en præst - og til hvad? Hvordan kan vi i fællesskab give et bedre tilbud til mennesker med demens og deres pårørende? Hvem går vi til for at få etableret et samarbejde? Hvilke problemstillinger har I i jeres sogn, og hvor kan en demenskoordinator og en præst hjælpe? Kan en tryghedspakke også indeholde sjælesorg, samtale med præsten, bøn og salmesang?

Undervisere
Lillian Jordan Nielsen, sognepræst i Skt. Jørgens sogn, Næstved, masterstuderende i sjælesorg og gerontologi, og Betina Karin Lassen, ergoterapeut og demenskonsulent i Næstved kommune.

Hvornår?
Fredag den 6. september kl. 10.00 - 15.00

Hvor?
Vipperød sognegård, Asminderupvej 52, Vipperød

Hvad koster det?
Ingen deltagerbetaling
Tilmeldingsfrist den 28. august
Læs mere på DAP'en

FÅ OVERSIGT OVER ALLE KURSER OG KONFERENCER på www.roskildestift.dk/kurser-og-konferencer